

Ústav hydrogeologie, inženýrské
geologie a užité geofyziky
Karlova Univerzita, Praha

Mechanika zemin a numerické modelování v geomechanice

Přednáška pro studenty 2. ročníku geologie na
PřFUK

David Mašín

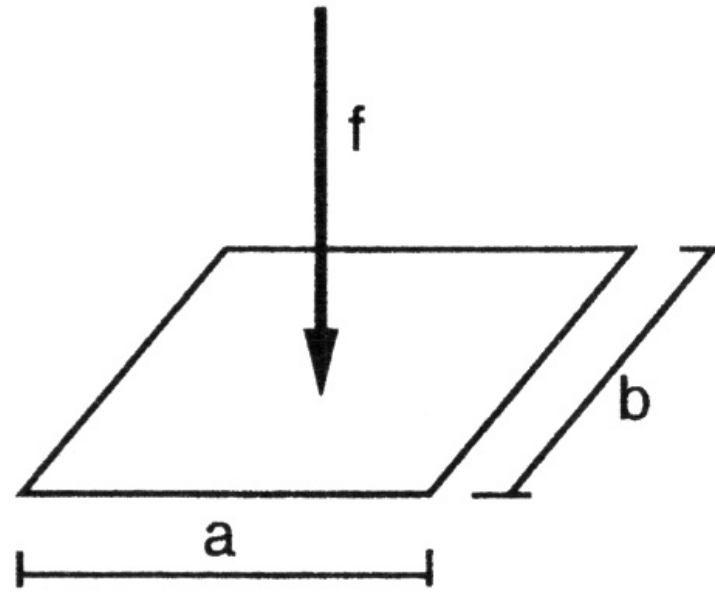
Obsah

- Úvod do mechaniky zemin, napětí a přetvoření, tuhost a pevnost, mechanika kritických stavů.
- Laboratorní zjišťování mechanického chování zemin.
- Nicoll Highway – příklad geotechnické katastrofy způsobené základní neznalostí mechaniky zemin a numerického modelování.
- Konstituční modelování.
- Úvod do numerického modelování.

Napětí

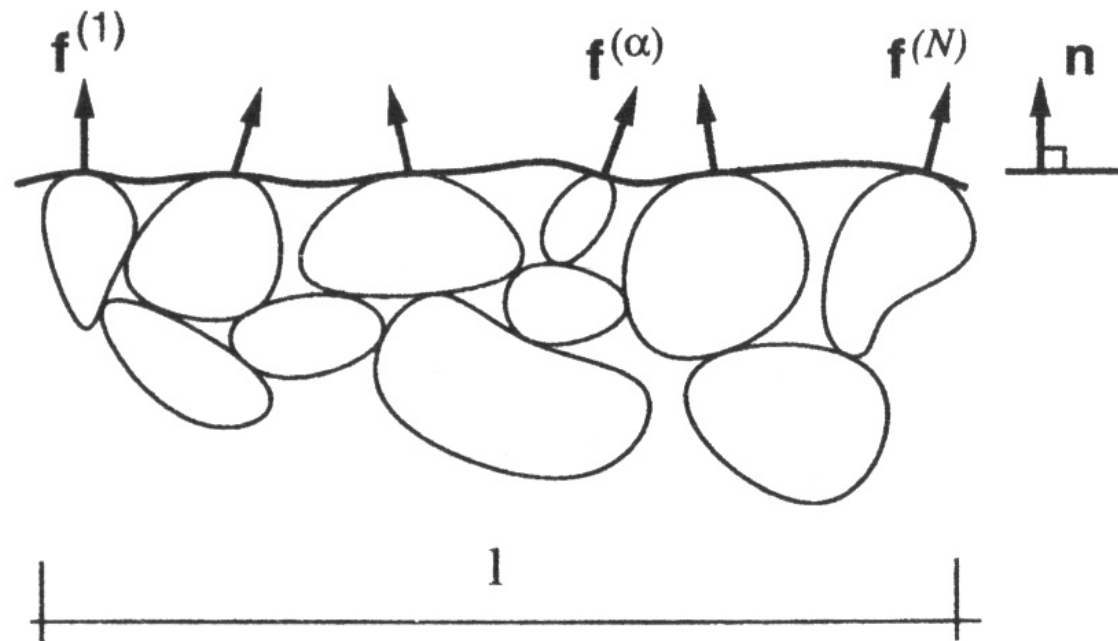
Pojem napětí zavedl Cauchy v roce 1893. Definoval jej jako sílu působící na danou plochu:

$$\sigma = \frac{f}{ab}$$

Napětí v zemině

Představme si řez zeminou dostatečně veliký na to, aby se blížil rovině a jeho plocha byla dostatečně velká na to, aby se výsledek dal interpretovat v rámci kontinua.

Výsledný *vektor* síly působící v rovině řezu o ploše A získáme sečtením všech vektorů síly na kontaktech mezi zrny

$$\mathbf{f}^* = \sum_i \mathbf{f}^{(i)}$$

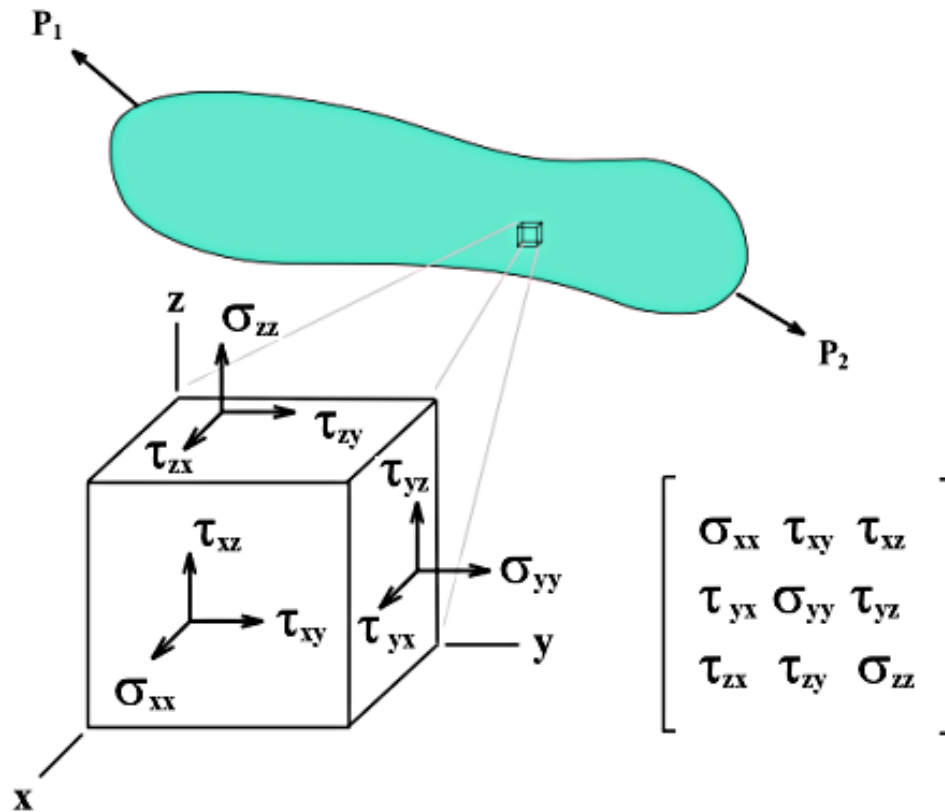
Celkový vektor síly má komponenty

$$\mathbf{f}^* = [f_1^*, f_2^*, f_3^*]$$

Vektor napětí v rovině řezu vypočteme jako $\mathbf{t} = \mathbf{f}^*/A$.

Napětí v řezech kolmých na kartézskou soustavu souřadnic charakterisujeme pomocí tzv. *tenzoru napětí*. Tenzor napětí je *matice* jejíž jednotlivé komponenty charakterizují složky napětí v jednotlivých na sebe kolmých řezech.

Význam tenzoru napětí pro infinitezimální krychli kontinua

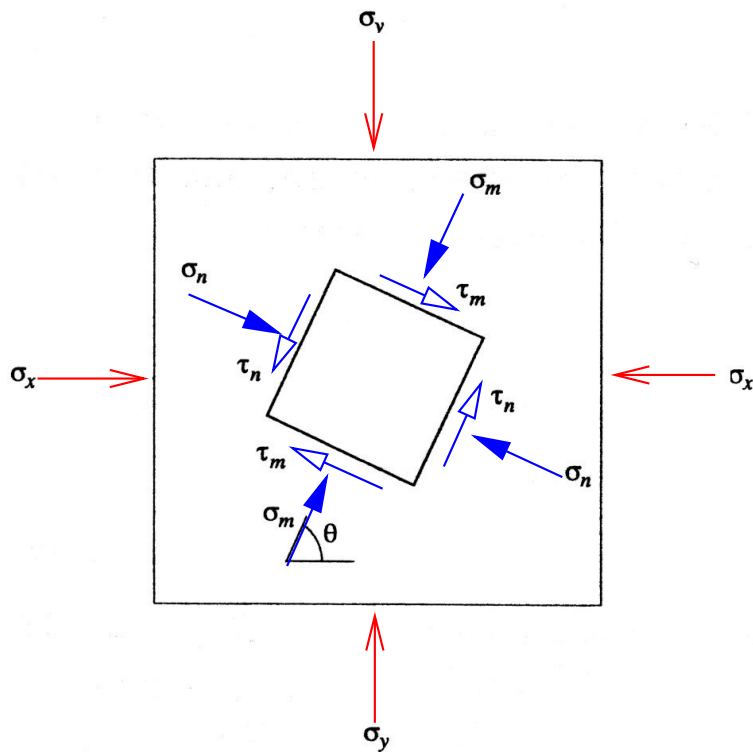

Je zřejmé, že diagonální složky tenzoru napětí (σ_{xx} , σ_{yy} , σ_{zz}) jsou kolmé na infinitezimální krychli kontinua, nazýváme je proto napětí *normálová* (někdy značíme σ). Ostatní složky se nazývají napětí *smyková* (někdy značíme τ).

Rotace tenzoru napětí – Mohrova kružnice

Významné pro výklad laboratorního zjišťování parametrů zemin.

Numerická hodnota jednotlivých složek tenzoru napětí závisí pootoční zvolené soustavy souřadnic. Pro případ *rovinné (2D) napjatosti*:

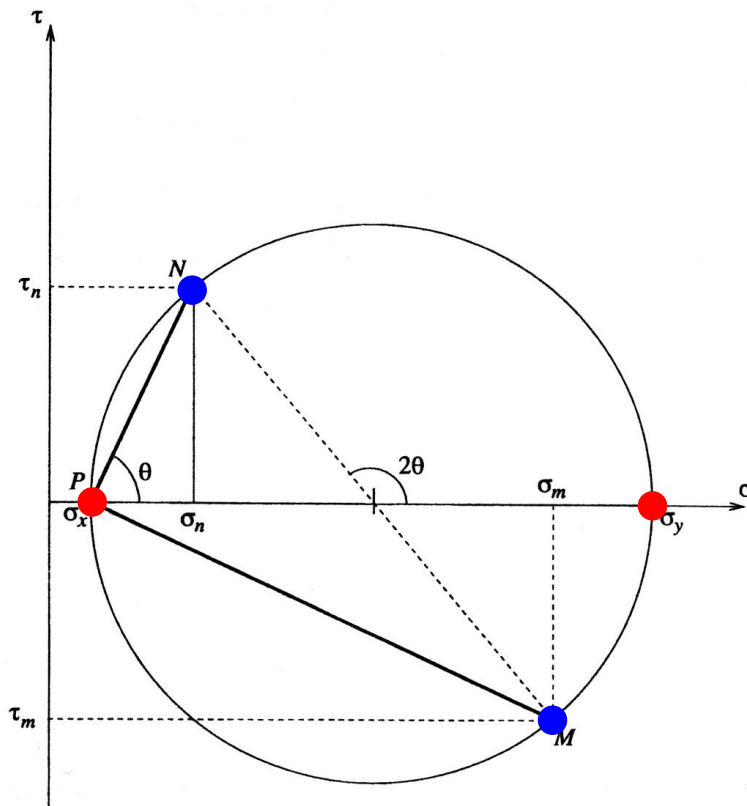

$$\sigma = \begin{bmatrix} \sigma_x & 0 \\ 0 & \sigma_y \end{bmatrix}$$

$$\sigma = \begin{bmatrix} \sigma_m & \tau_m \\ \tau_n & \sigma_n \end{bmatrix}$$

Rotace tenzoru napětí – Mohrova kružnice

Rotaci tenzoru napětí lze graficky znázornit pomocí tzv. *Mohrovy kružnice*.

$$\sigma = \begin{bmatrix} \sigma_x & 0 \\ 0 & \sigma_y \end{bmatrix}$$

$$\sigma = \begin{bmatrix} \sigma_m & \tau_m \\ \tau_n & \sigma_n \end{bmatrix}$$

Napětí v zemině

Zemina je *porézní prostředí*, tvořené zrny a pórovou kapalinou. Díky pórové kapalině se napětí vyvozené vnějšími silami a napětí působící na skelet zeminy může lišit.

Totálním napětím (značíme σ) nazýváme celkové napětí, jež vyvozují vnější síly na zeminu jako celek.

Pórovým tlakem (značíme u) nazýváme tlak v pórové kapalině.

Efektivním napětím (značíme $\sigma' = \sigma - u$) nazýváme napětí působící na skelet zeminy.

Terzaghiho princip efektivních napětí

Formulací *principu efektivních napětí* položil Karl Terzaghi v roce 1923 základ mechanice zemin.

Všechny měřitelné projevy změny napětí jsou dány výlučně změnou efektivního napětí $\sigma' = \sigma - u$.

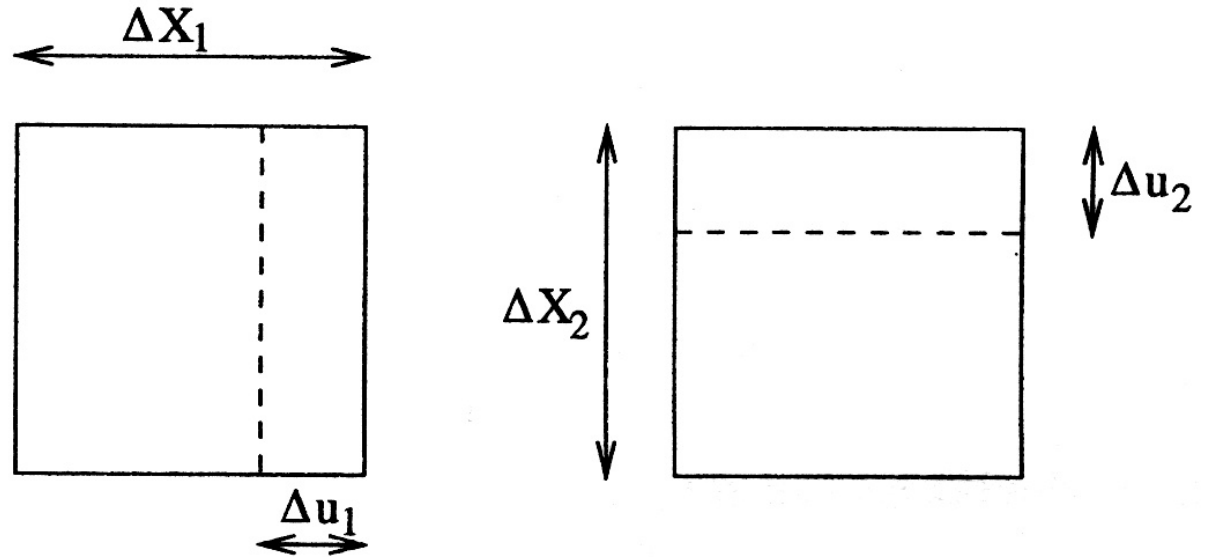
Přetvoření

Přetvořením se označuje změna délky vztažená k původní délce.

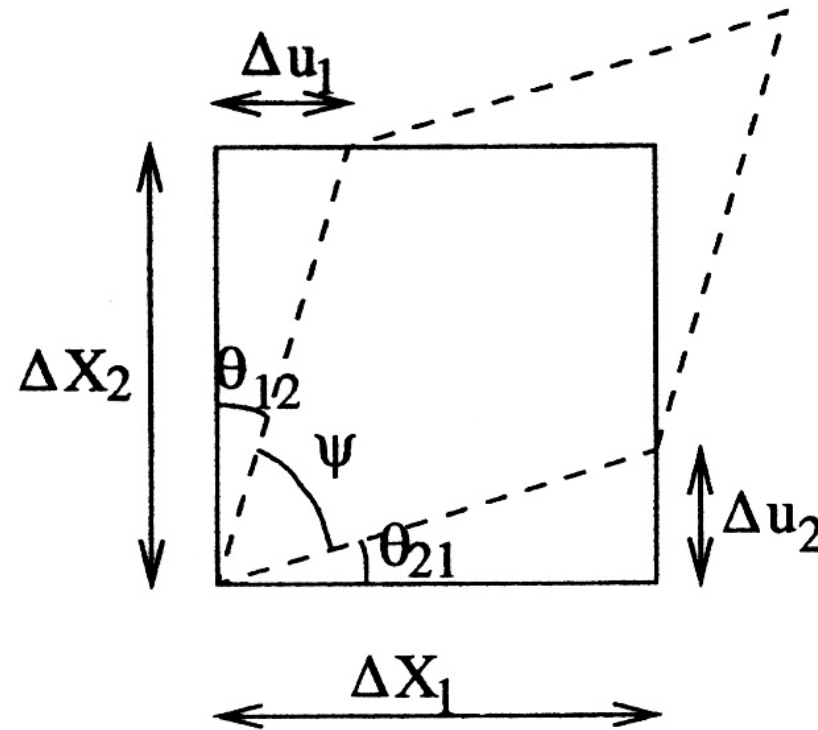
Jednoosé přetvoření:

$$\epsilon_{11} \approx \frac{\Delta u_1}{\Delta X_1}$$

$$\epsilon_{22} \approx \frac{\Delta u_2}{\Delta X_2}$$

Pro čistý smyk jenž můžeme znázornit:

definujeme úhlové přetvoření γ_{12} jako

$$\gamma_{12} = 90^\circ - \psi = \theta_{12} + \theta_{21} \approx \tan \theta_{12} + \tan \theta_{21} = \frac{\Delta u_1}{\Delta X_2} + \frac{\Delta u_2}{\Delta X_1}$$

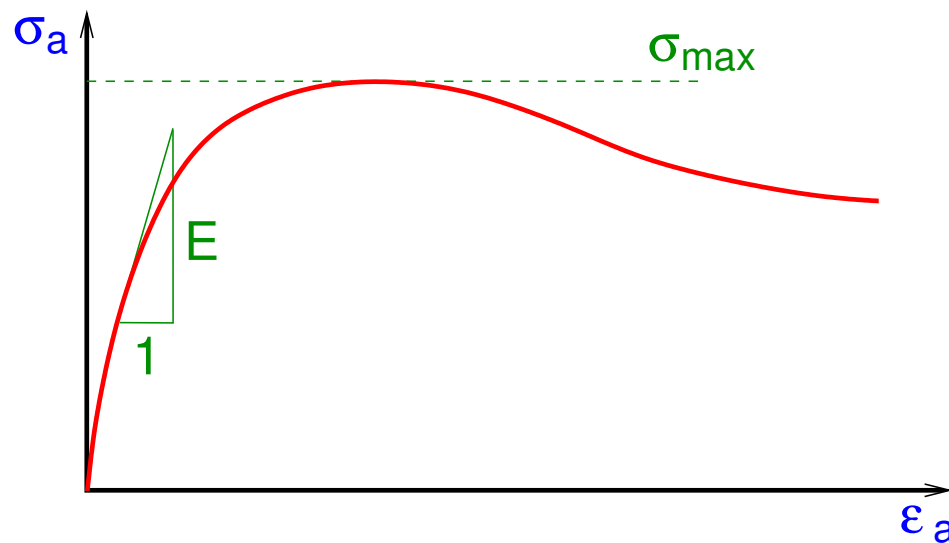
Přetvoření

Obdobně jako v případě napětí popisujeme obecný stav přetvoření pomocí tzv. *tenzoru přetvoření*.

$$\epsilon = \begin{bmatrix} \epsilon_{xx} & \epsilon_{xy} & \epsilon_{xz} \\ \epsilon_{yx} & \epsilon_{yy} & \epsilon_{yz} \\ \epsilon_{zx} & \epsilon_{zy} & \epsilon_{zz} \end{bmatrix}$$

Tuhost a pevnost

Pokud zeminu smykově namáháme (*např.* pokud zvyšujeme vertikální (*axiální*) napětí σ_a při konstantním horizontálním (*radiálním*) napětí σ_r na válcovém vzorku zeminy), získáme následující závislost mezi axiálním napětím σ_a a axiálním přetvořením ϵ_a :

Maximální napětí σ_{max} vyjadřuje *pevnost* zeminy.

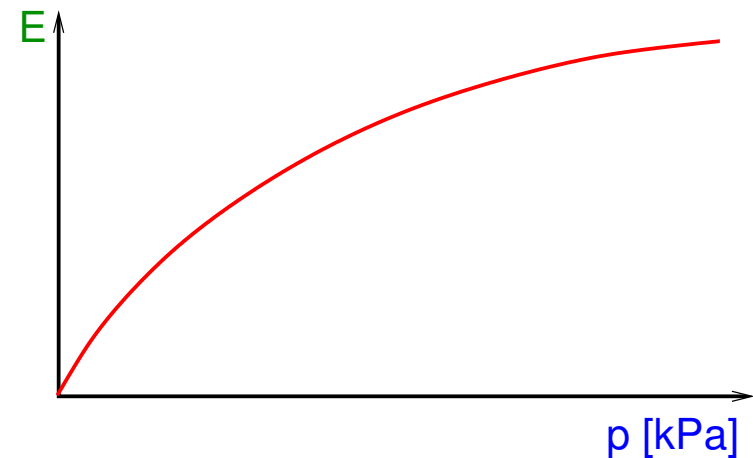
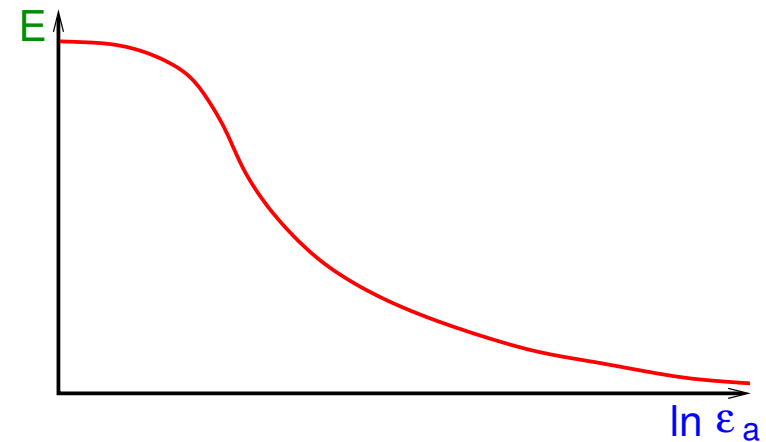
Směrnice E (Youngův modul) vyjadřuje *tuhost* zeminy.

Tuhost zeminy

Z předchozího obrázku vyplývá, že *tuhost zeminy* E je závislá na přetvoření ϵ_a .

Tuhost zeminy E je dále závislá na tzv. *středním napětí*

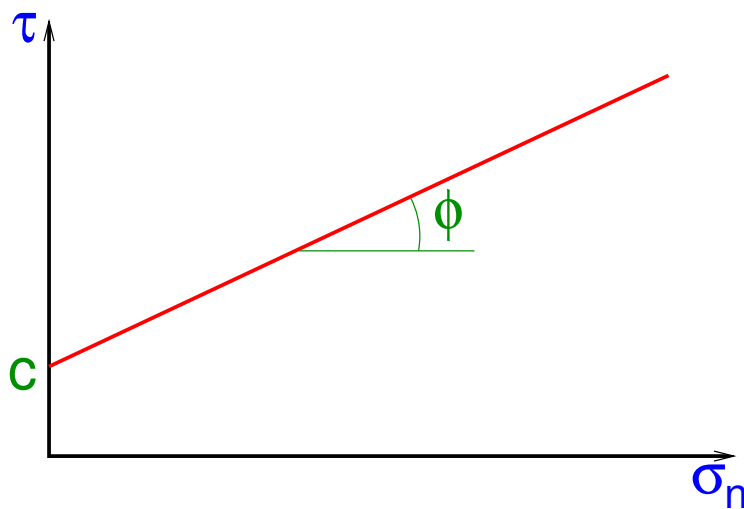
$$p = \frac{\sigma_a + 2\sigma_r}{3}$$

Pevnost zeminy

Pevnost zeminy vyjadřuje maximální smykové napětí τ jež je možno dosáhnout pro dané normálové napětí σ_n . Při dosažení maximálního smykového napětí dojde k *porušení zeminy*.

Spojnice všech stavů porušení se nazývá *obálka pevnosti*. Její sklon se nazývá **úhel vnitřního tření φ** . Smykové napětí při nulovém normálovém napětí se nazývá **soudržnost c** .

Obálka pevnosti vymezuje všechny fyzikálně přípustné stavy zeminy. Stav napětí *vně* obálky pevnosti je *fyzikálně nepřípustný*.

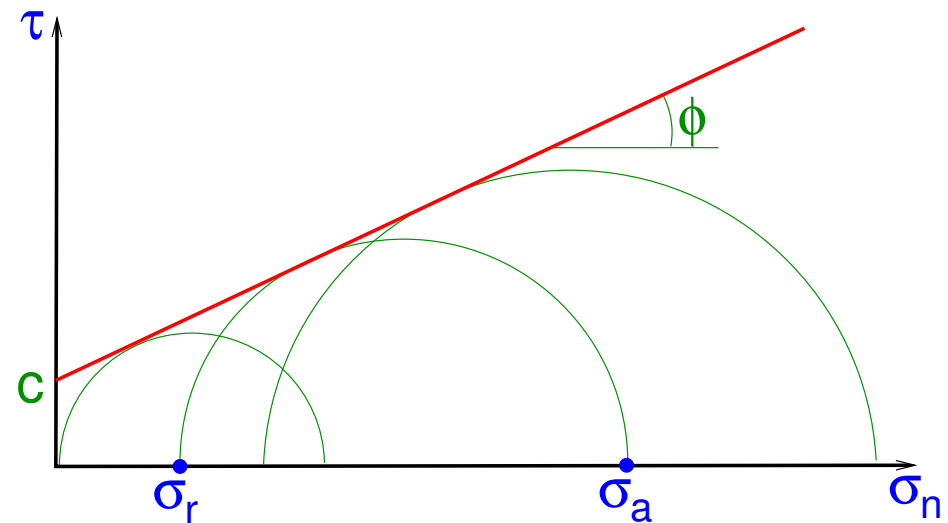
Pevnost zeminy

Při některých laboratorních experimentech není možno přímo určit smykové τ a normálové σ_n napětí ve smykové zóně.

Z definice *obálky pevnosti* ovšem vyplývá, že je zároveň obálkou všech *Mohrových kružnic* (Viz. $\Leftarrow$).

Např. vyhodnocení *pevnosti* pro zkoušku kde aplikujeme *pouze* normálová napětí je následující:

$$\sigma = \begin{bmatrix} \sigma_a & 0 & 0 \\ 0 & \sigma_r & 0 \\ 0 & 0 & \sigma_r \end{bmatrix}$$

Mechanika kritických stavů

Vlastnoti zeminy (tuhost a pevnost) jsou závislé na *čísle pórovitosti* e .

$$e = \frac{V_p}{V_s}$$

kde V_p je objem pórů a V_s je objem pevných částic (zrn).

Stupeň zhutnění zeminy charakterisujeme pomocí tzv. *indexu ulehlosti* I_d .

$$I_d = \frac{e_{max} - e}{e_{max} - e_{min}}$$

$0 < I_d < \frac{1}{3}$ . . . zemina kyprá

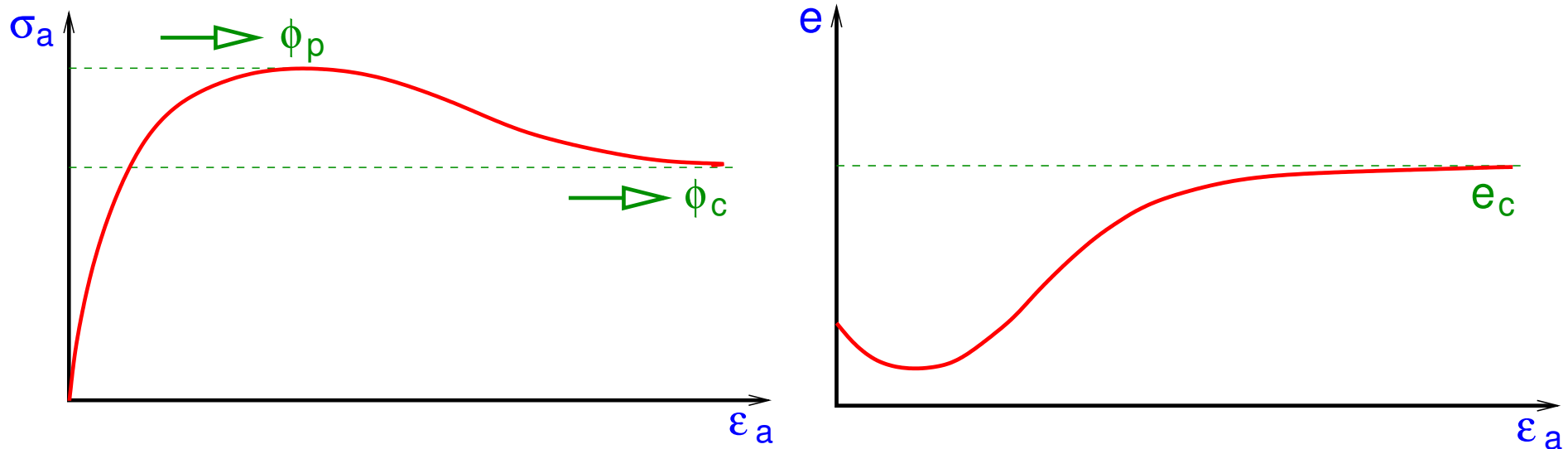
$\frac{1}{3} < I_d < \frac{2}{3}$ . . . zemina středně ulehlá

$\frac{2}{3} < I_d < 1$ . . . zemina ulehlá

Chování ulehlé zeminy

Po dosažení maximálního napětí (jemuž odpovídá *vrcholový úhel vnitřního tření φ_p*), napětí poklesá až na tzv. kritickou hodnotu (jíž odpovídá tzv. *kritický úhel vnitřního tření φ_c*).

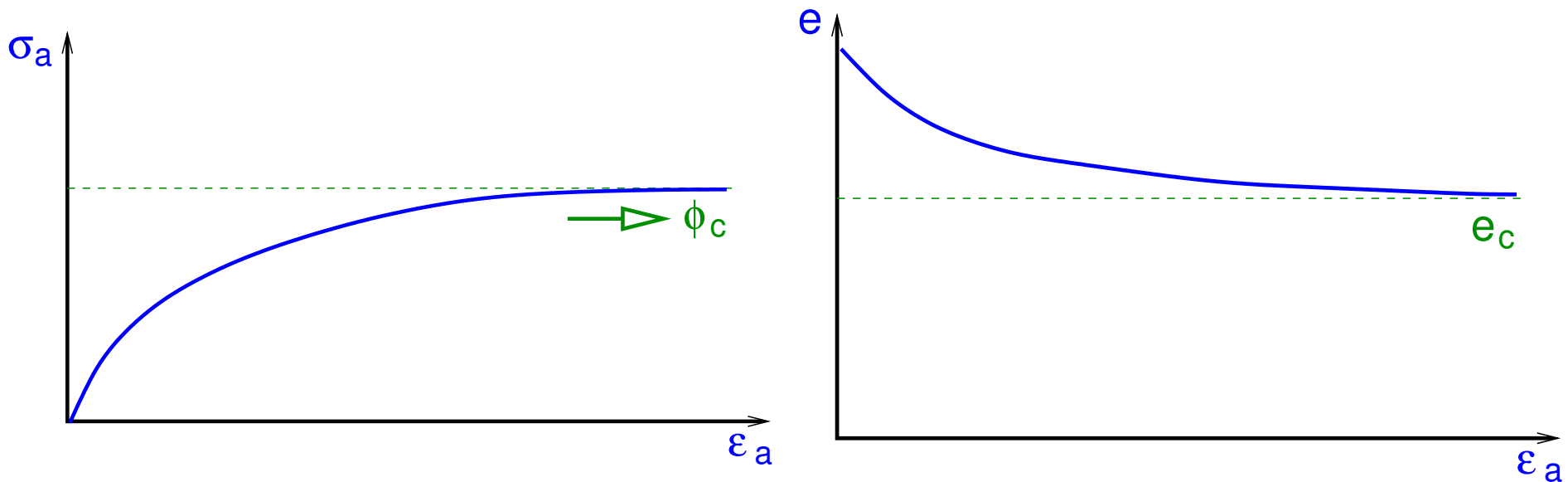
Po počátečním poklesu čísla pórovitosti e dochází k tzv. *dilatanci*. Zemina zvyšuje svůj objem až číslo pórovitosti dosáhne *kritické hodnoty e_c* .

Chování kypré zeminy

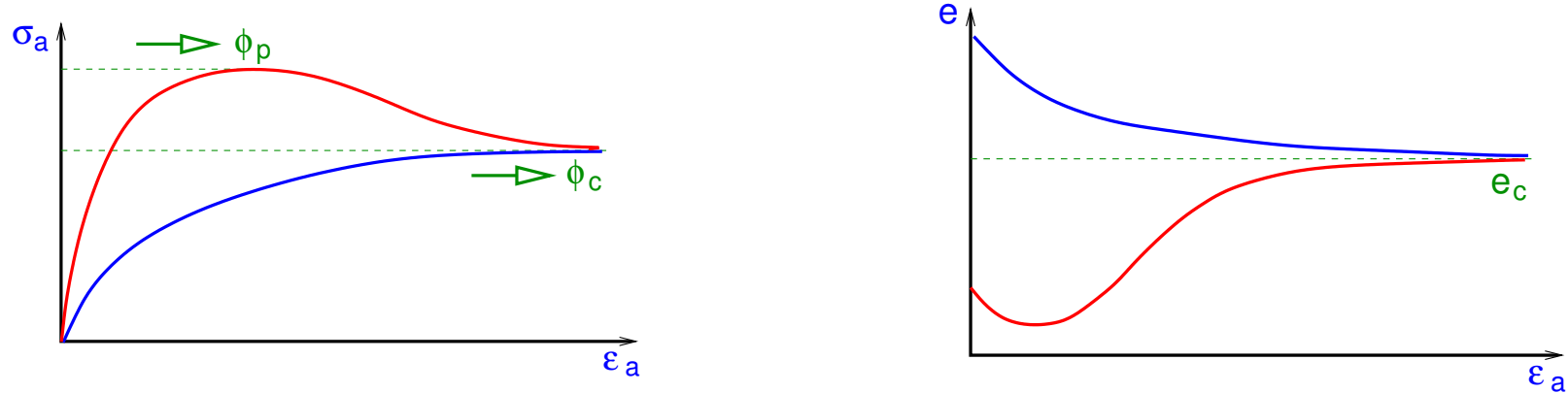
Napětí postupně vzrůstá až na tzv. kritickou hodnotu (jíž odpovídá tzv. *kritický úhel vnitřního tření ϕ_c*).

Číslo pórovitosti e se postupně snižuje (dochází k tzv. *kontraktanci*). Zemina snižuje svůj objem až číslo pórovitosti dosáhne *kritické hodnoty e_c* .

Kritický stav

Zkoušky na kypré a hutné zemině v jednom grafu:

Při dostatečně dlouhém smykovém namáhání dosáhne zemina tzv. "kritického stavu", který je nezávislý na počátečním stavu zeminy.

Je zřejmé, že *kritický úhel vnitřního tření* φ_c je skutečnou charakteristikou zeminy o daném minerálním složení, kdežto *vrcholový úhel vnitřního tření* φ_p charakterizuje pouze danou zeminu o daném stupni ulehlosti.

Laboratorní měření parametrů zemin

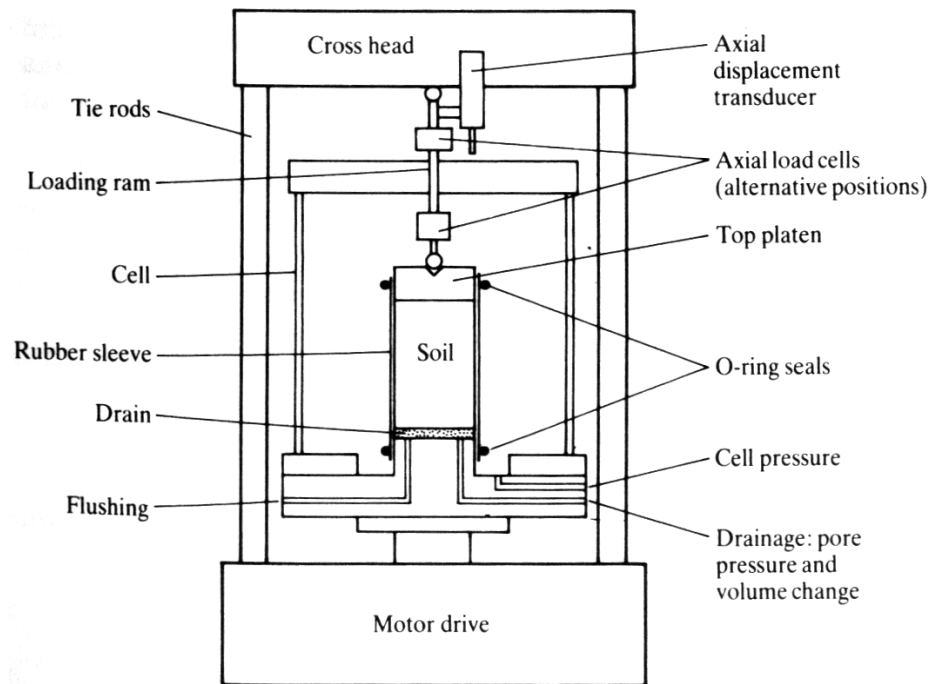
Veličiny charakterizující *tuhost* zeminy (jako např. Youngův modul E) a *pevnost* zeminy (jako např. kritický úhel vnitřního tření φ_c) nazýváme *parametry* zeminy.

Parametry charakterizují mechanické chování dané zeminy, vstupují do tzv. *materiálových (konstitučních) vztahů* (viz. dále) a jsou vstupními hodnotami pro *numerické modelování* skutečných geotechnických problémů (základ, tunel, stavební jáma . . .).

Z toho důvodu je zásadně důležitá možnost jejich přesného měření. Parametry zjišťujeme v *laboratoři mechaniky zemin* pomocí speciálního přístrojového vybavení.

Triaxiální přístroj

Nejdůležitější přístroj pro zjišťování mechanického chování zemin.

- Válcový vzorek umístěný v latexové membráně.
- Kapalina v "komoře" vyvozuje radiální napětí.
- Pístem se zemina *zatěžuje*, vyvozuje se axiální napětí vyšší než radiální napětí.
- Nezávisle je možno měřit *pórový tlak*.

⇒ Je možno sestrojít *Mohrovy kružnice* a vyhodnotit *pevnost zemin*.

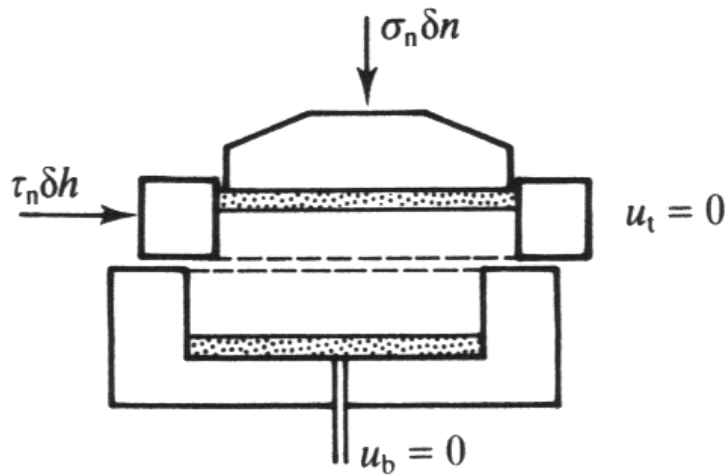
⇒ Ze závislosti axiálního přetvoření a napětí vyhodnotíme *tuhost zeminy* (*Youngův modul E*).

Triaxiální přístroj

Krabicový smykový přístroj

- Předurčená smyková zóna, přímé měření normálového σ_n a smykového τ napětí.
- Není možné nezávislé měření pórového tlaku

⇒ Není možno sestavit *Mohrovy kružnice*, nicméně *pevnost* zemin lze vyhodnotit proložením obálky pevnosti přímo v grafu σ_n vs. τ .

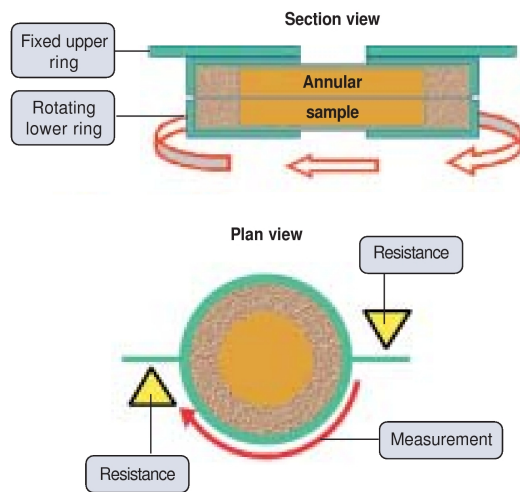
⇒ V případě rychlého smyku/málo propustné zeminy vznikají ve smykové zóně *pórové tlaky* u , které **není možno měřit**. Potom nelze vypočítat efektivní normálové napětí $\sigma'_n = \sigma_n - u$ a nelze vyhodnotit *efektivní úhel vnitřního tření*.

- Přístroj není vhodný pro měření tuhosti zemin.

Krabicový smykový přístroj

Torzni smykový přístroj

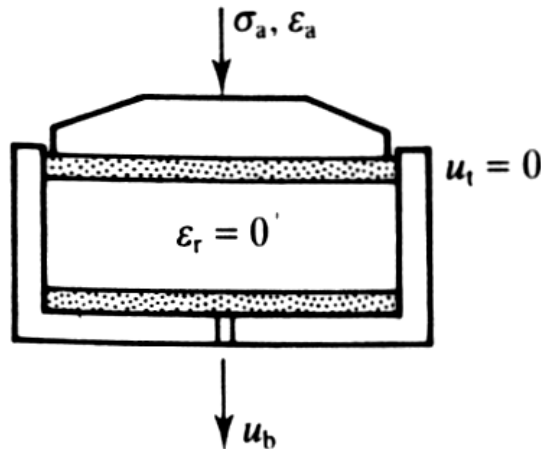
- Ekvivalentní *krabicovému smykovému přístroji*, ovšem vzorek má tvar prstence a přístroj tak umožňuje prakticky *neomezený posun* na smykové ploše.

⇒ Příklad sdílí výhody a nevýhody *krabicového smykového přístroje*. Umožňuje však měřit tzv. **reziduální pevnost** – pevnost po velmi dlouhém posunu na smykové ploše.

Torzni smykový přístroj

Edometrický přístroj

- Vyvozujeme axiální napětí σ_a a měříme axiální přetvoření ϵ_a při nulové deformaci v radiálním směru $\epsilon_r = 0$

⇒ Měříme *tuhost zeminy*, konkrétně tzv. *Edometrický modul*

$$E_{oed} = \Delta\sigma_a / \Delta\epsilon_a.$$

- Není možno měřit pevnost zeminy (dráha napětí v edometrickém přístroji nesměřuje k obálce pevnosti).

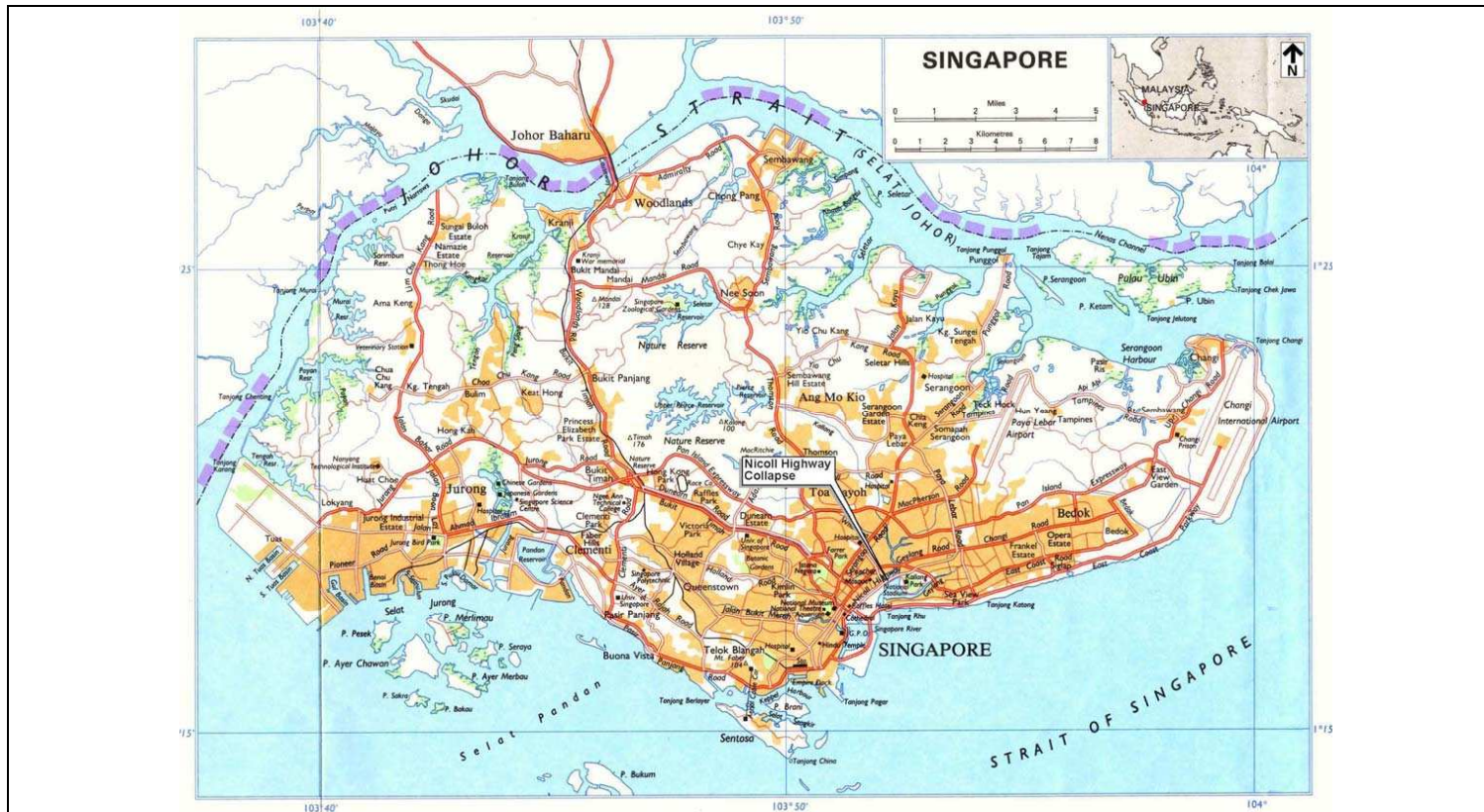
Edometrický přístroj

Nicoll Highway – Úvod

- Jedna z nejvýznamnějších geotechnických katastrof posledních let. Způsobená banální chybou v numerickém modelování.
- Výstavba nové trasy metra v Singapore.
- Geologie tvořená navážkami (0–15 m), mořskými jíly formace "Kallang" (15–42 m) a starými aluviálními sedimenty (42 m a hlouběji)
- Dva způsoby výstavby: "cut and cover" tunel a ražený tunel.
Kolaps 30 m hluboké pažené stavební jámy

Nicoll Highway – Úvod

Source : Fig 1 of Aviva Supplementary Expert Report

Figure 1.1

A map of Singapore showing location of the collapse.

Nicoll Highway – Úvod

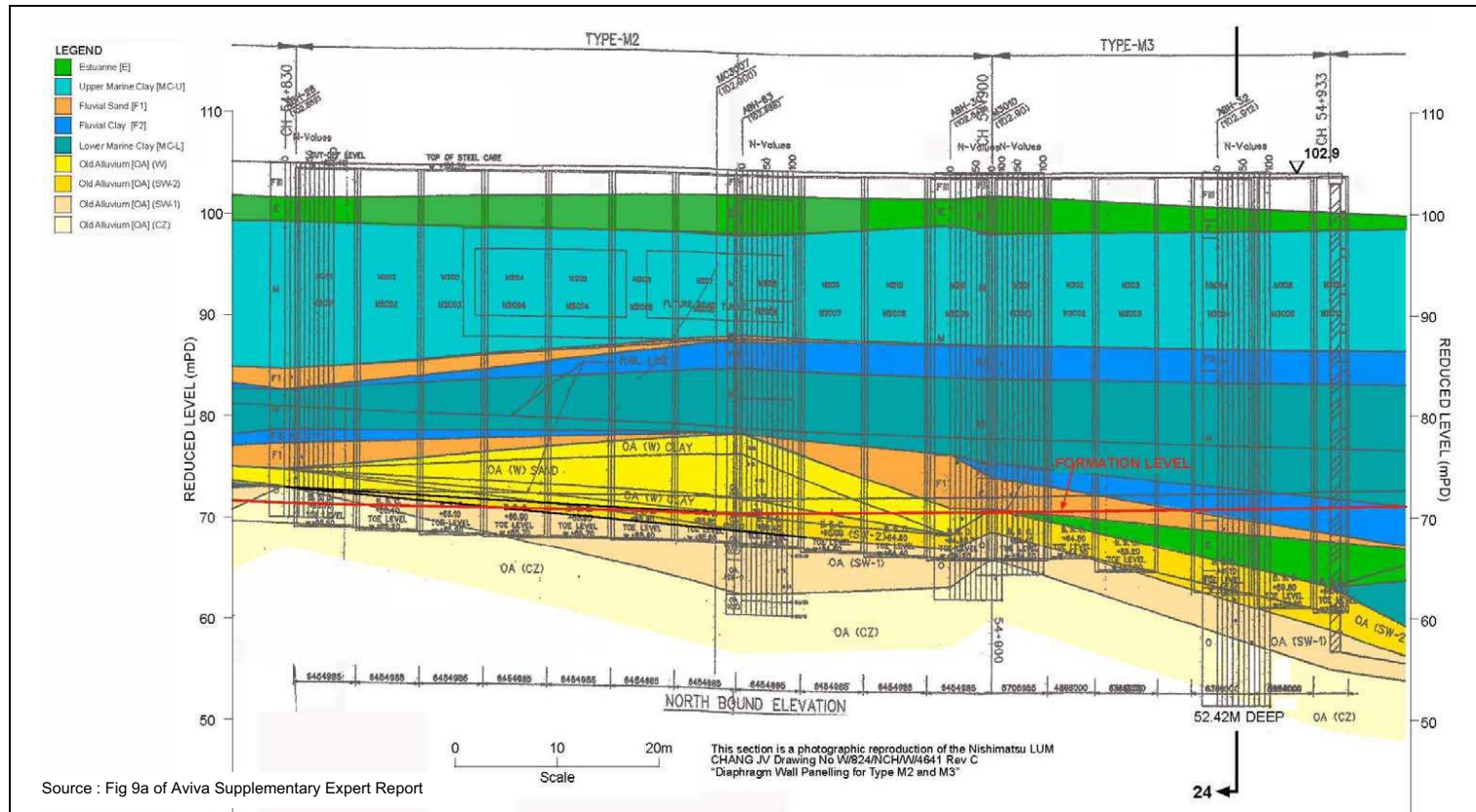
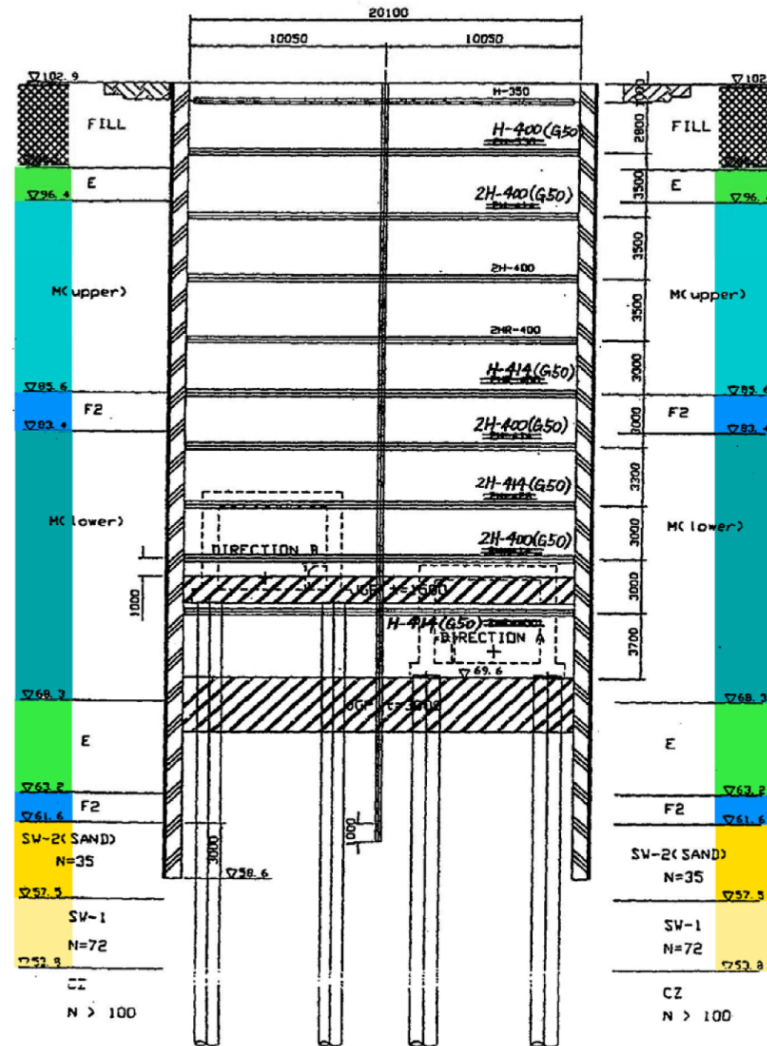

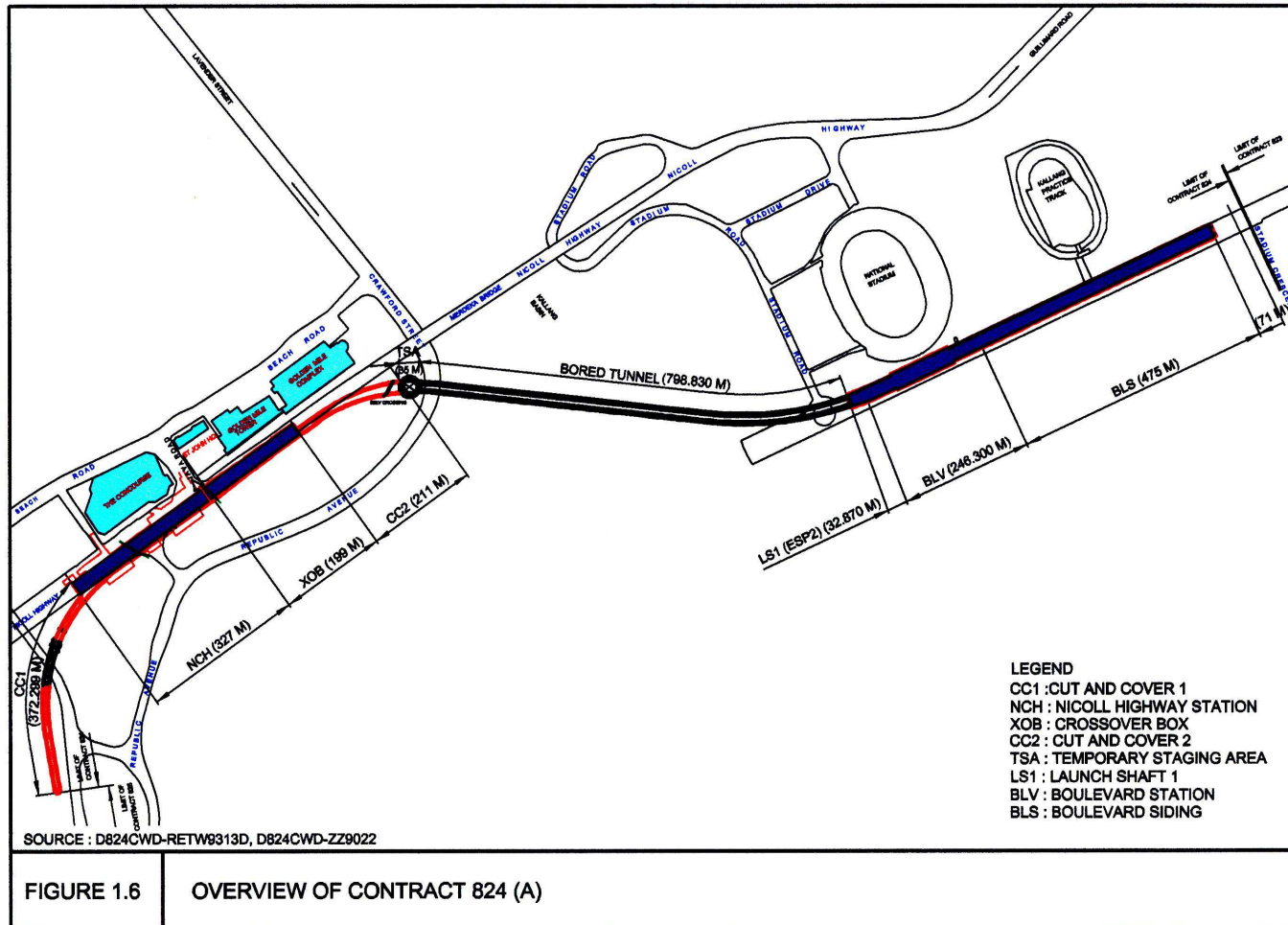
Figure 2.2

NLCJV's long section showing geology along the line of the North diaphragm wall.

Nicoll Highway – Úvod

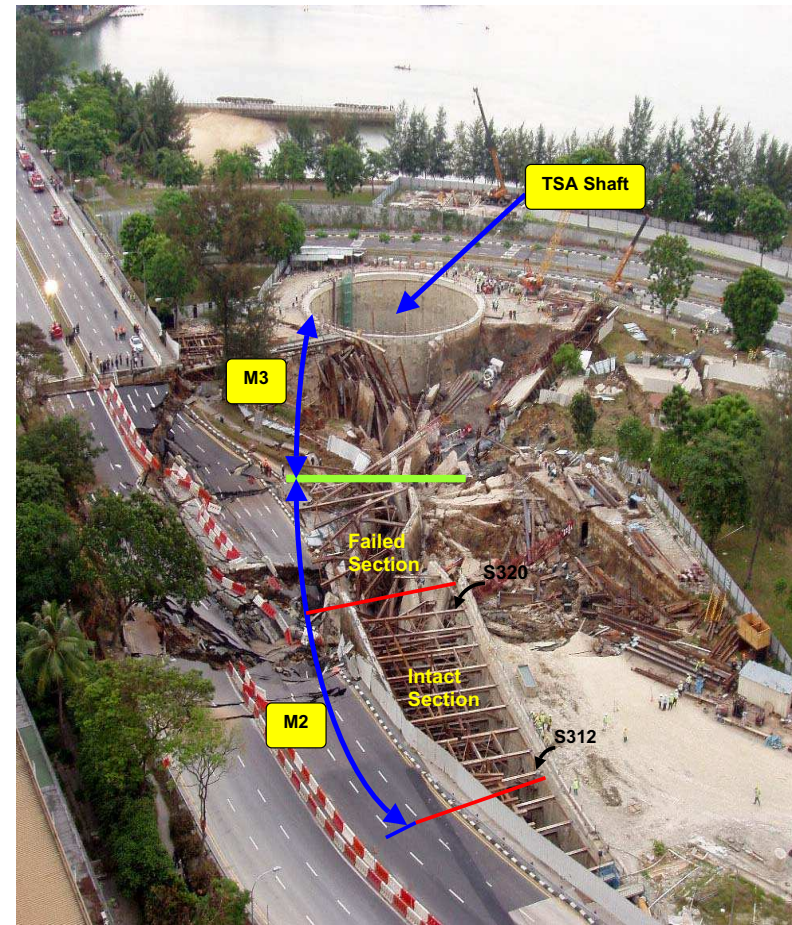
Nicoll Highway – Úvod

Nicoll Highway – Úvod

Overview of Affected Project Site Prior to Accident

Overview of Affected Project Site After the Accident

Nicoll Highway – Kolaps

- Ke kolapsu došlo 20. 4. 2004. v 15:30
- Čtyři lidé zabiti. Pouze náhodou nebylo na stavbě více dělníků a po dálnici nejela auta.
- Během několika hodin před kolapsem pozorovány nadměrné deformace příčného pažení. Kolaps samotný trval méně než minutu.
- Kolaps zaznamenán na kameru náhodným kolemjdoucím.

Nicoll Highway – Kolaps

Figure 4.4

The initial moments immediately after the collapse showing the collapsed section of Nicoll Highway and fire caused by damages to gas service lines.

Nicoll Highway – Kolaps

Figure 4.5

The initial moments immediately after the collapse showing the collapsed section of Nicoll Highway and the M3 area of the Temporary Retaining Wall System.

Nicoll Highway – Kolaps

Figure 4.6

The initial moments immediately after the collapse showing the collapsed section of M3 area and the cranes and machinery sited on the surface of the excavation.

Nicoll Highway – Kolaps

Figure 4.7

The initial moments immediately after the collapse showing the collapsed section of M3 area and the cranes and machinery sited on the surface of the excavation.

Nicoll Highway – Kolaps

Figure 4.8

The initial moments immediately after the collapse showing the collapsed section of the M3 area and the sinking of one of the cranes into the excavation.

Nicoll Highway – Kolaps

Figure 4.9

The initial moments immediately after the collapse showing the collapsed section of the M3 area and the sinking crane falling deeper into the excavation.

Nicoll Highway – Kolaps

Figure 4.10

A general view of the collapsed area of the Temporary Retaining Wall System

Nicoll Highway – Kolaps

Figure 4.11

A general view of the collapsed area of the Temporary Retaining Wall System

Nicoll Highway – Kolaps

Figure 4.12

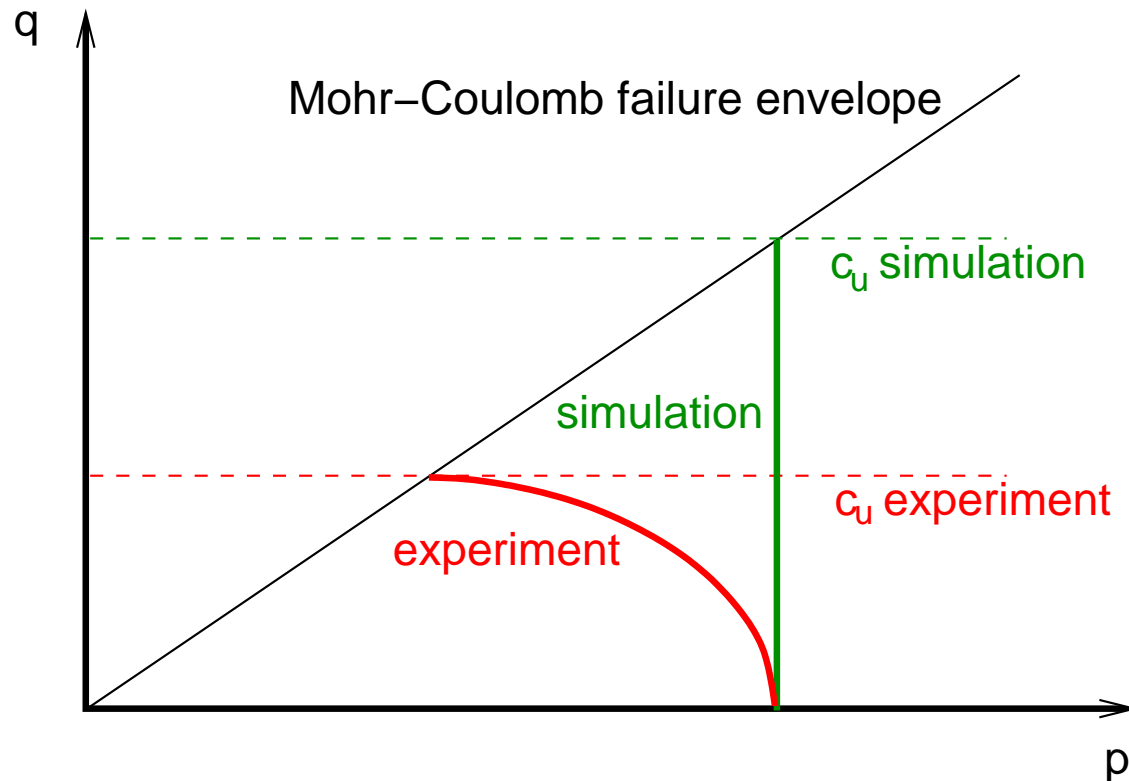
A close up view of the collapsed section of Nicoll Highway adjacent to the M3 area

Nicoll Highway – Vysvětlení

- Návrh konstrukce založen na numerickém modelování pomocí standartního geotechnického software "Plaxis".
- Jemnozrnné mořské jíly byly vzhledem k nízké propustnosti modelovány jako nedrénovaný materiál.
- Byl využit nejjednodušší *materiálový model* (Mohr-Coulombův model)

Nicoll Highway – Vysvětlení

Díky nedokonalosti *Mohr-Coulombova modelu* (špatná predikce dráhy napětí při nedrénované zkoušce) je při využití efektivních parametrů výrazně nadhodnocena nedrénovaná pevnost materiálu.

Nicoll Highway – Vysvětlení

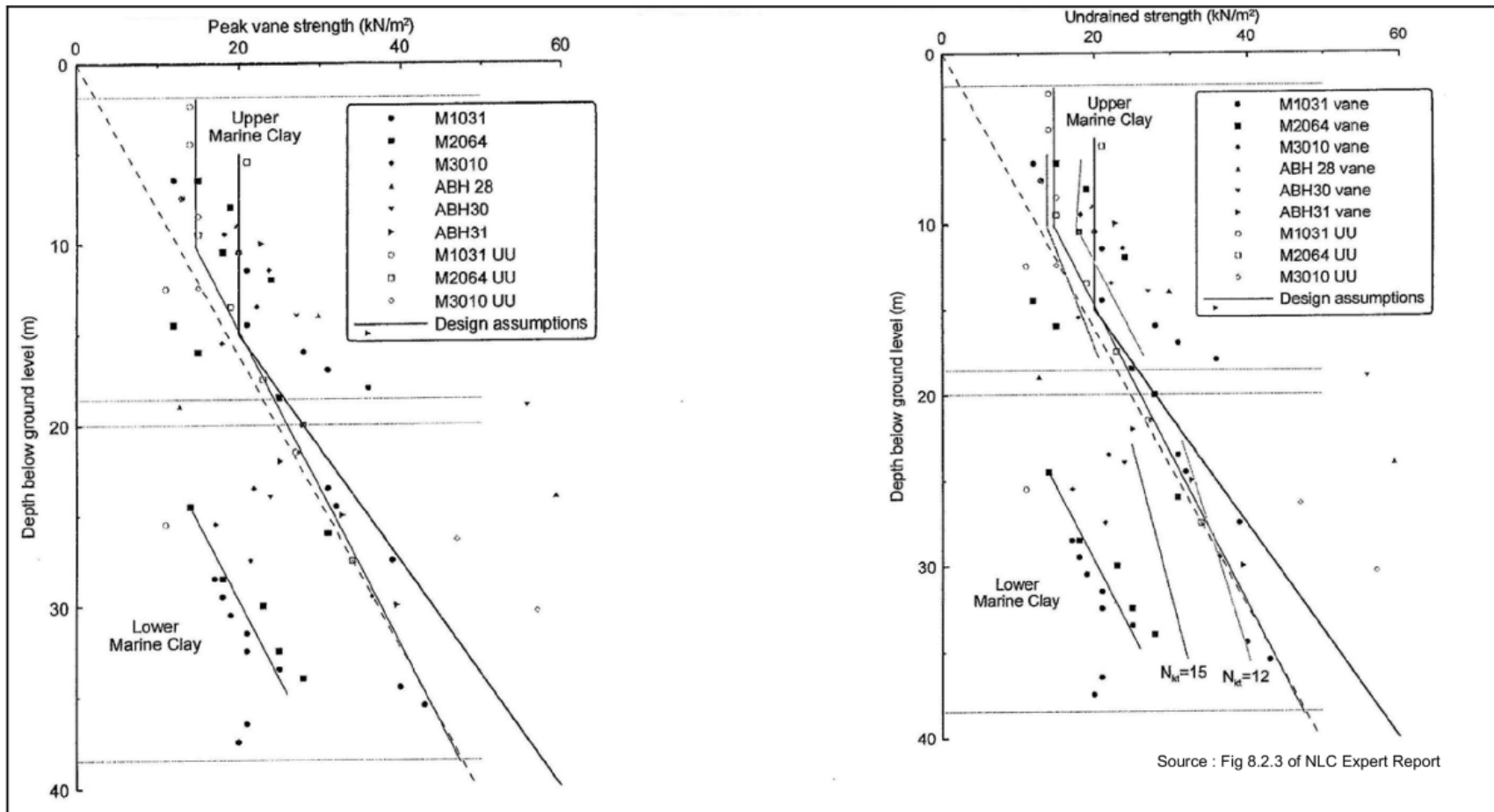
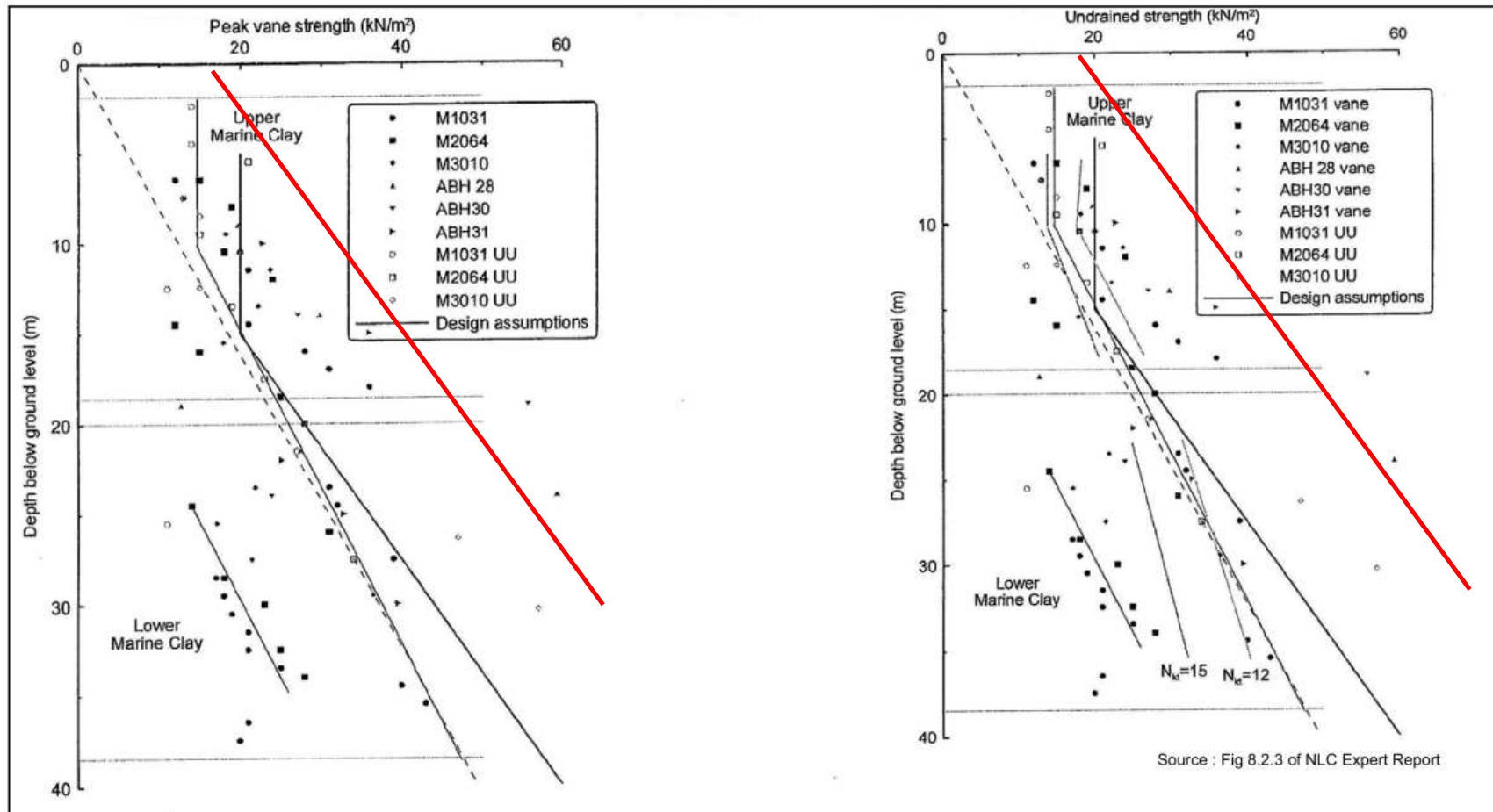

Figure 2.10

Profiles of undrained shear strength from vane tests, UU triaxial compression tests and CPTUs in C824 project.

Nicoll Highway – Vysvětlení

Figure 2.10

Profiles of undrained shear strength from vane tests, UU triaxial compression tests and CPTUs in C824 project.

Konstituční (materiálové) modely

Konstitučním (materiálovým) vztahem rozumíme matematickou závislost mezi deformací materiálu a jeho stavovými veličinami.

Je nedílnou součástí každé numerické analýzy. V geotechnice je díky komplexitě chování zemin vhodná volba konstitučního modelu zásadní pro správné řešení úlohy (jak je zřejmé z i příkladu kolapsu Nicoll Highway).

- Míra deformace materiálu, jež vstupuje do konstitučních vztahů, je vyjádřena tenzorem přetvoření ϵ .

Stavové veličiny

- Stavové veličiny charakterizují stav materiálu. Patří mezi ně v první řadě Cauchyho napětí σ , dále číslo pórovitosti (e), ale také např. teplota, stupeň nasycení, či jiné tenzorové stavové veličiny.

Konstituční model definuje přírůstky stavových veličin v závislosti na jejich aktuálních hodnotách a na přírůstku ϵ .

Kromě nejjednodušších elastických modelů budeme u konstitučních modelů pro geomateriály *vždy* uvažovat jako stavovou proměnnou *Cauchyho napětí* σ . Konstituční model v nejjednodušší formě bude tedy rovnice typu

$$\Delta\sigma = h(\sigma, \Delta\epsilon)$$

Pokročilejší konstituční modely berou v potaz vliv stupně zhutnění (*indexu ulehlosti* I_d). *Číslo pórovitosti* e je pak uvažováno jako stavová proměnná.

$$\Delta\sigma = h(\sigma, e, \Delta\epsilon)$$

Stavové veličiny vs. parametry

Vždy musíme striktně rozlišovat mezi *stavovými veličinami* a *parametry* modelu.

- *Stavové veličiny* jsou *proměnné* definující stav materiálu. Měly by být (alespoň teoreticky) měřitelné v každém časovém okamžiku. Např. napětí, pórovitost, sání, teplota. . . Pro výpočet je nutno znát počáteční hodnoty stavových veličin
- *Parametry* jsou *konstanty* charakterizující mechanické chování materiálu. Např. úhel vnitřního tření, Youngův modul. . .

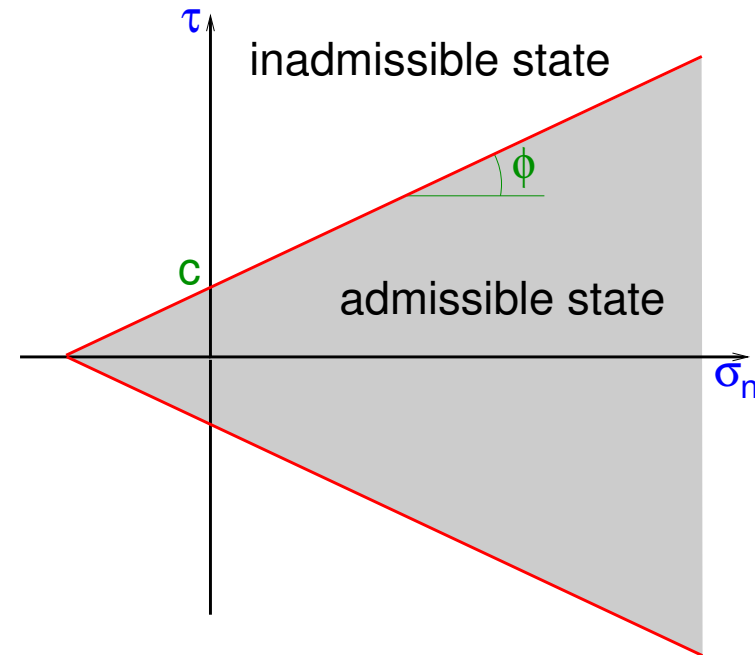
Ideálně plastické modely

Nejpoužívanější modely v geomechanice, jako stavovou proměnnou uvažují pouze *Cauchyho napětí* σ .

Nejvýznamnějším zástupcem ideálně plastických modelů je tzv. *Mohr-Coulombův model*.

Mohr-Coulombův model

Charakterizován *plochou plasticity*, jež tvoří obálku všech fyzikálně přípustných stavů zeminy.

Uvnitř obálky pevnosti je chování *lineárně elastické*, s konstantním *Youngovým modulem E* a *Poissonovým číslem ν*

$$\nu = \frac{\epsilon_r}{\epsilon_a}$$

Parametry Mohr-Coulombova modelu

Mohr-Coulombův model vyžaduje *pět* materiálových parametrů, čtyři již známe. *Parametry chování v elastické oblasti:*

E . . . Youngův modul

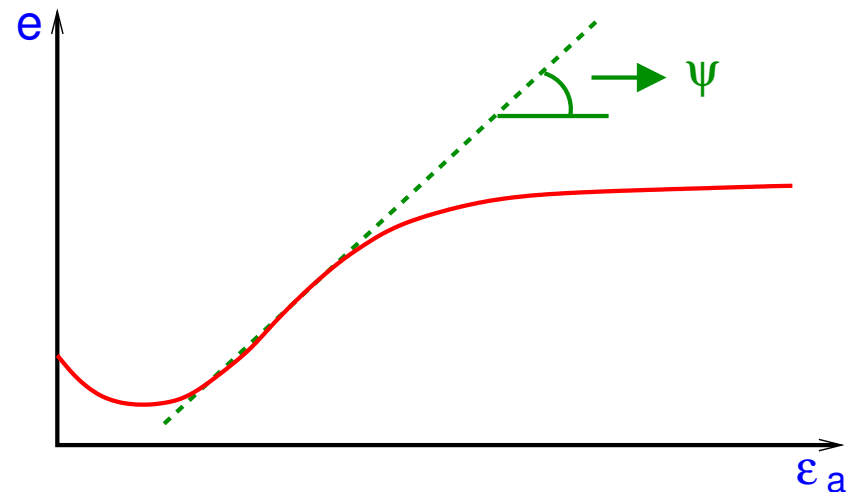
ν . . . Poissonovo číslo

Parametry obálky pevnosti:

φ . . . úhel vnitřního tření

c . . . soudržnost

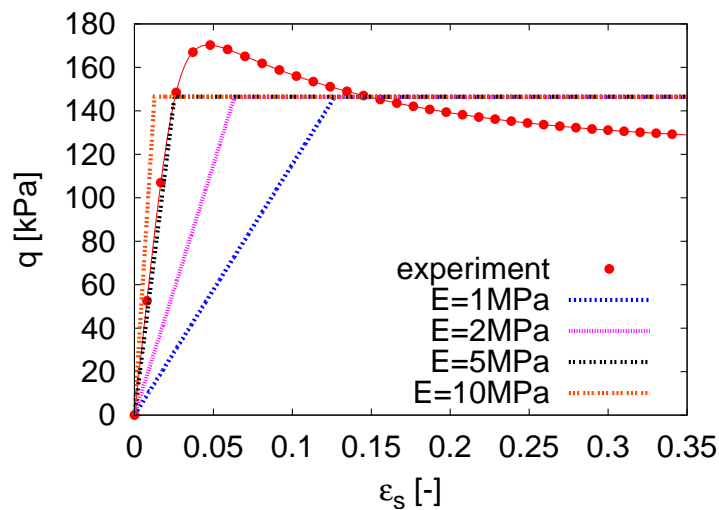
ψ . . . úhel dilatance $\Rightarrow$

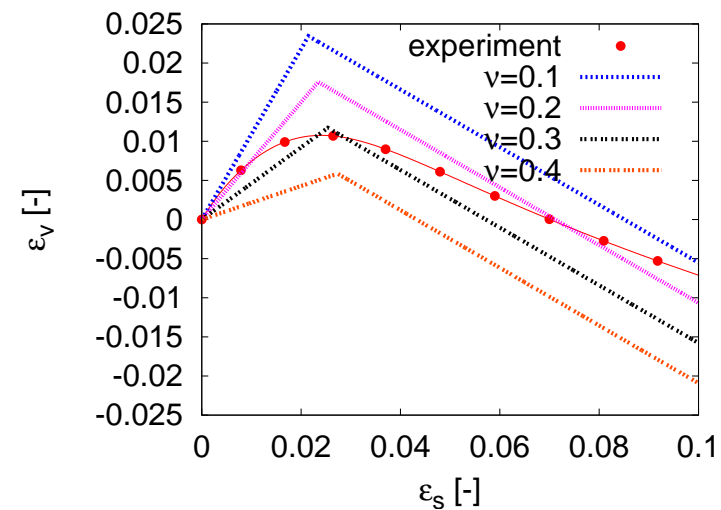
Kalibrace Mohr-Coulombova modelu

Kalibrací konstitučního modelu rozumíme *nalezení materiálových parametrů* vyhovující daným *experimentálním datům*.

Mohr-Coulombův model není pokročilý materiálový model, proto je kalibrace vždy do značné míry subjektivní:

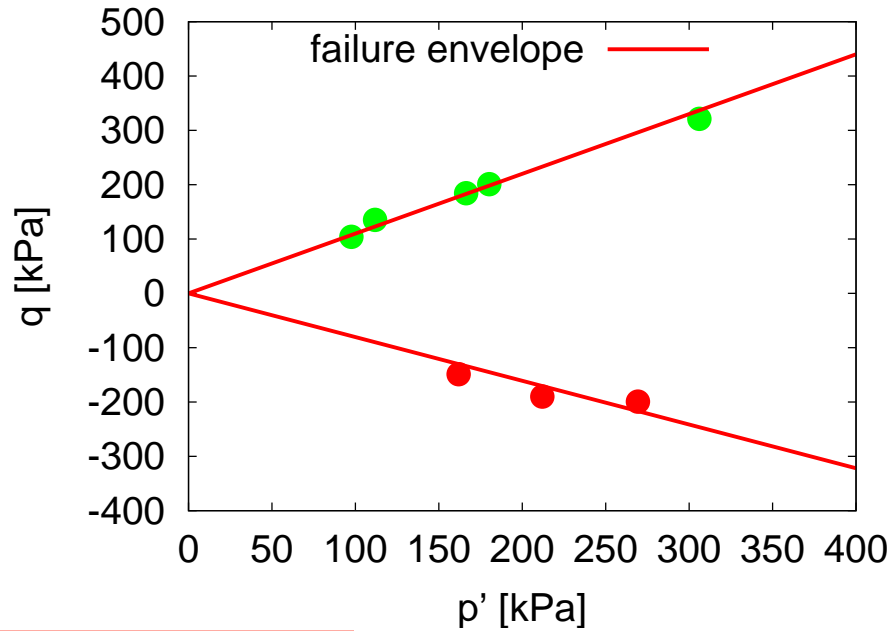

$$\Rightarrow E \simeq 5 \text{ MPa}$$

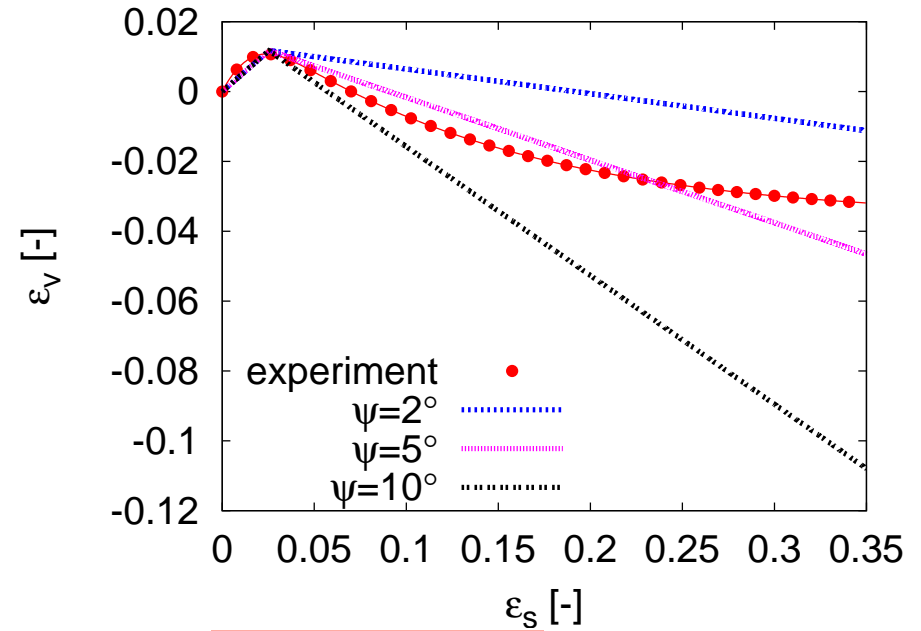

$$\Rightarrow \nu \simeq 0.3$$

Kalibrace Mohr-Coulombova modelu

$$\Rightarrow \varphi \simeq 25^\circ$$

$$\Rightarrow \psi \simeq 5^\circ$$

Nevýhody Mohr-Coulombova modelu

Nezákladnější konstituční model, jeho hlavní nevýhoda tkví v tom, že jako *parametry (konstanty)* jsou uvažovány charakteristiky zeminy jež ve skutečnosti nejsou konstantní. Např:

- Již víme, že *Youngův modul E* je závislý na přetvoření a na napětí. Mohr-Coulombův model uvažuje Youngův modul konstantní.

Nevýhody Mohr-Coulombova modelu

Nezákladnější konstituční model, jeho hlavní nevýhoda tkví v tom, že jako *parametry (konstanty)* jsou uvažovány charakteristiky zeminy jež ve skutečnosti nejsou konstantní. Např:

- Již víme, že *Youngův modul E* je závislý na přetvoření a na napětí. Mohr-Coulombův model uvažuje Youngův modul konstantní.
- Dále víme, že *úhel vnitřního tření φ* u ulehlé zeminy postupně poklesá z vrcholové hodnoty φ_p na kritickou hodnotu φ_c . Mohr-Coulombův model uvažuje úhel vnitřního tření konstantní.

Nevýhody Mohr-Coulombova modelu

Nezákladnější konstituční model, jeho hlavní nevýhoda tkví v tom, že jako *parametry (konstanty)* jsou uvažovány charakteristiky zeminy jež ve skutečnosti nejsou konstantní. Např:

- Již víme, že *Youngův modul E* je závislý na přetvoření a na napětí. Mohr-Coulombův model uvažuje Youngův modul konstantní.
- Dále víme, že *úhel vnitřního tření φ* u ulehlé zeminy postupně poklesá z vrcholové hodnoty φ_p na kritickou hodnotu φ_c . Mohr-Coulombův model uvažuje úhel vnitřního tření konstantní.

Tyto nevýhody jsou eliminovány u pokročilejších konstitučních modelů, které uvažují *číslo pórovitosti e* jako stavovou proměnnou.

Úvod do matematického modelování

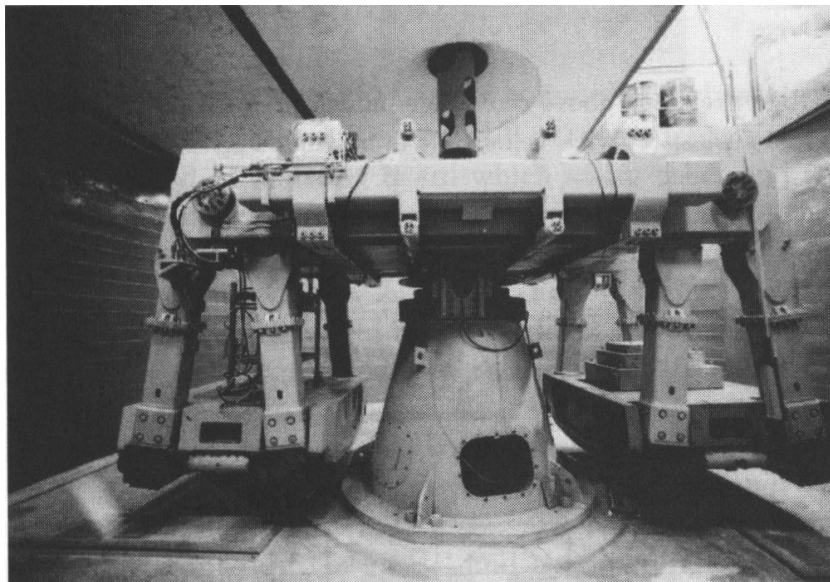
Způsoby řešení geomechanických úloh můžeme rozdělit na:

- *Observační*: Spolehnutí na pozorování, analogii a zkušenost
- *Semianalytické*: Kombinace observačních a matematických přístupů. Statistika, extrapolace, bez porozumění fyzikální podstaty jevů
- *Analytické a numerické*: Idealizace geologického prostředí matematickým modelem. Uzavřená (analytická) a numerická řešení.

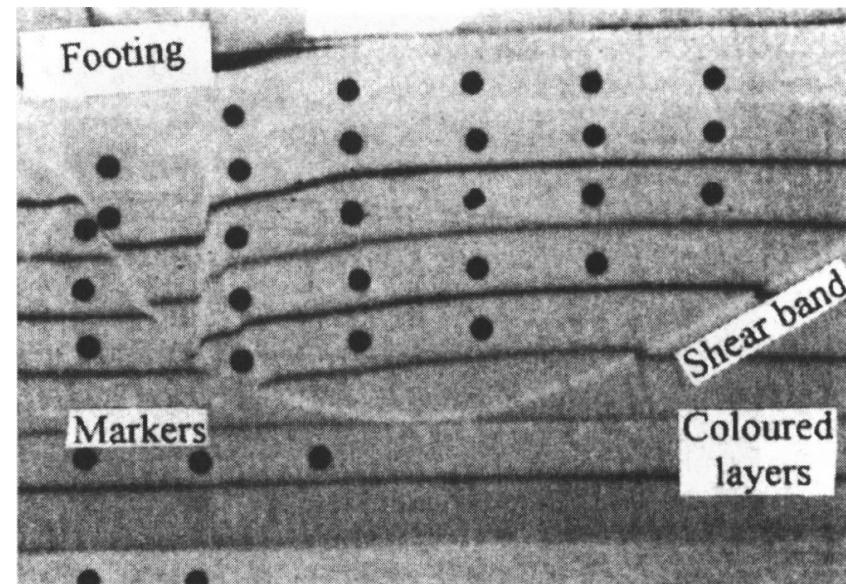
Úvod do matematického modelování

Přednáška se bude zabývat pouze posledním bodem.

V minulosti převládal zájem o analytické metody a fyzikální modelování (modelové zkoušky ve zmenšeném měřítku).

Muir Wood (2004)

Bakir et al. (1994)

Úvod do matematického modelování

Dnes, s rozvojem výpočetní techniky, začínají numerické metody nabývat výsadní postavení ve využití pro geotechnický design.

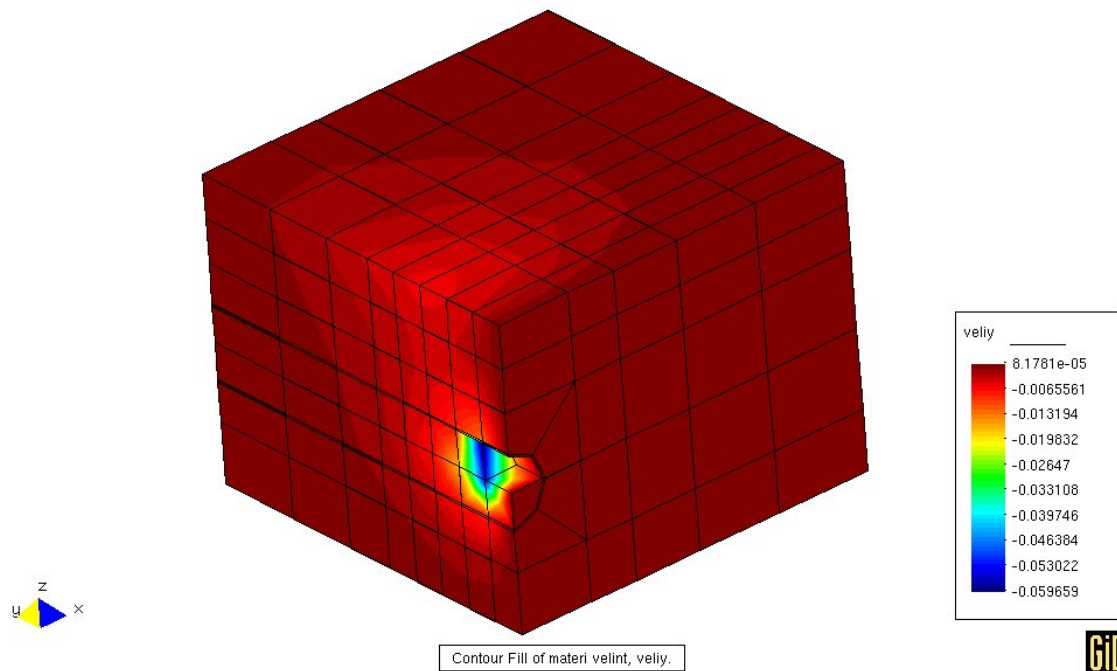
Matematický model *je nástroj* pro pochopení problému, nikdy však ne *přesným řešením*. Pro jeho účelné využití je nutné znát jeho možnosti a omezení. Model vždy zjednodušuje velmi komplexní realitu. Je nutno dbát na to, aby byly vystihnuty nejdůležitější aspekty řešeného problému.

Postup při matematickém modelování

1. Zodpovězení otázky *PROČ* potřebuji matematický model. Co s jeho pomocí potřebuji vyřešit.
2. S tvorbou modelu je nutno začít *co nejdříve*. I předběžné výsledky mohou být využity pro plánování polních zkoušek a monitoringu.
3. Je nutno si rozmyslet kvalitativní očekávané výsledky. První model sestavený s pomocí kteréhokoliv programu nebude bezchybný! Chyby je možno odhalit jen pokud co nejjednodušší model postupně zesložitujeme.
4. Vždy použijeme *co nejjednodušší* model, který stále vystihuje nejdůležitější aspekty řešeného problému.

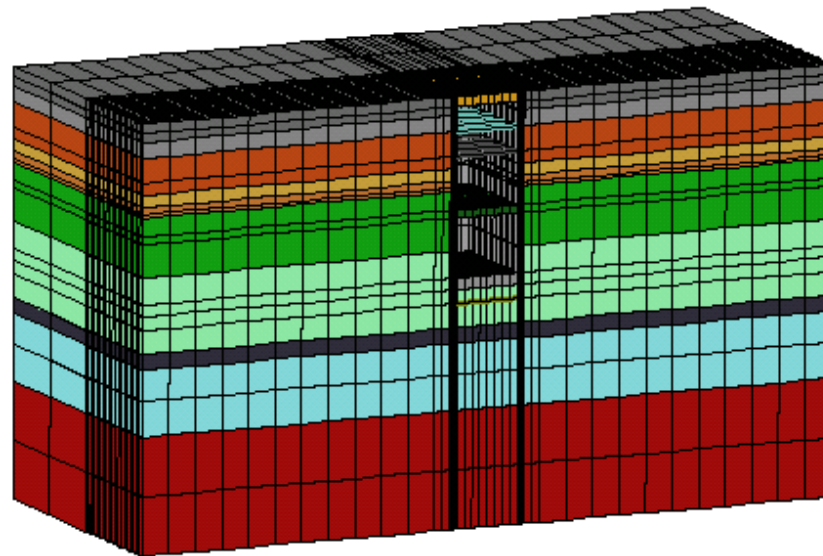
Postup při matematickém modelování

5. V případě, že není možno sestavit model jenž vystihne základní charakteristiky řešeného problému (např. 2D výpočet pro případ s výraznými trojrozměrnými efekty), je možno provést sérii simulací pro získání výsledků v mezních případech. Z rozmezí získaných hodnot je možno odhadnout správné výsledky.

Oblasti aplikace počítačových modelů v geomechanice

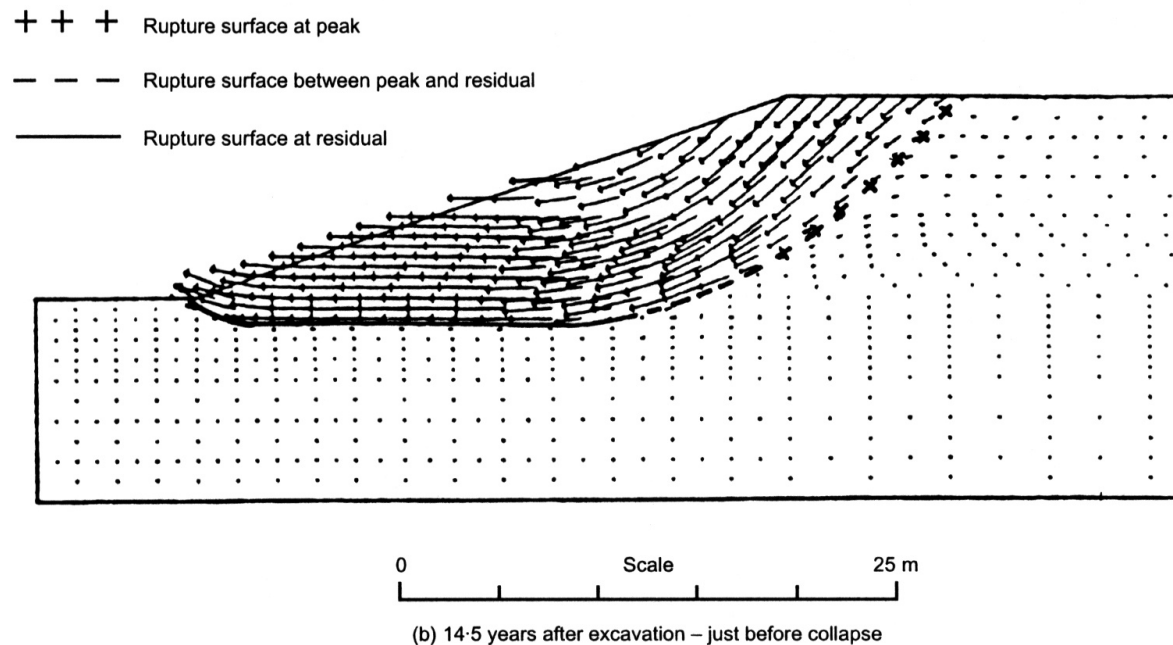
1. Řešení komplexních geotechnických úloh, kde neexistuje uzavřené (analytické) řešení (interakce několika vlivů, komplikované geologické podmínky . . .).

feat.nl (2005)

Oblasti aplikace počítačových modelů v geomechanice

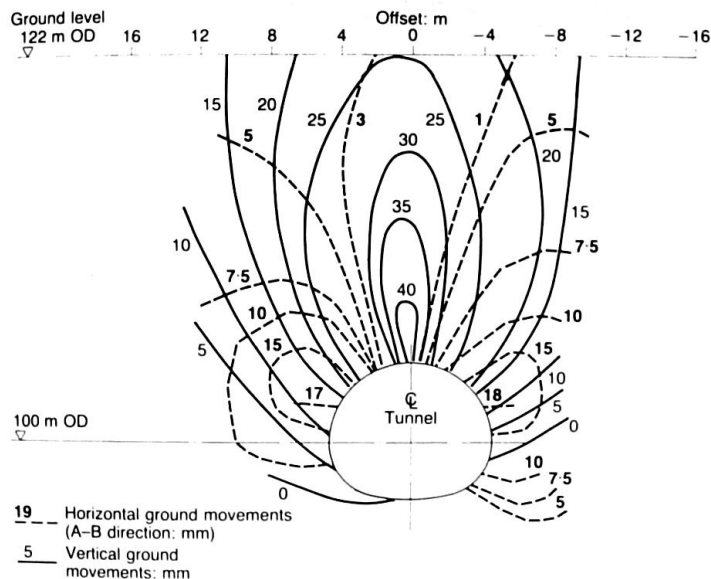
2. Pochopení i rozvoj tradičních metod (progresivní porušování, hledání kritické smykové plochy)

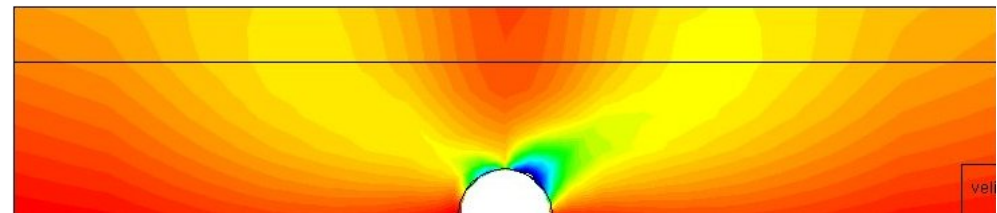
Potts et al. (1997)

Oblasti aplikace počítačových modelů v geomechanice

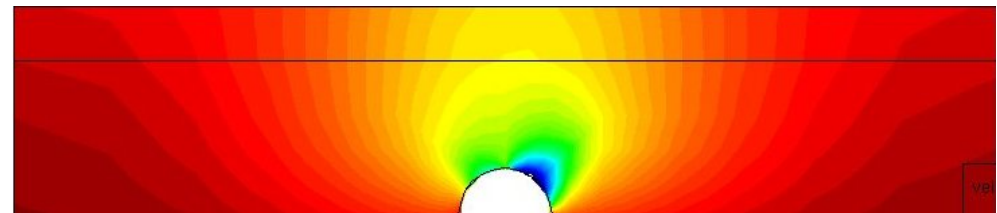
3. Studie a zohlednění vlivu nelinearity (analytická řešení jsou pro lineárně pružný poloprostor, případně pro ideálně plastický materiál)

Deane and Basset (1995)

Ideální plasticita

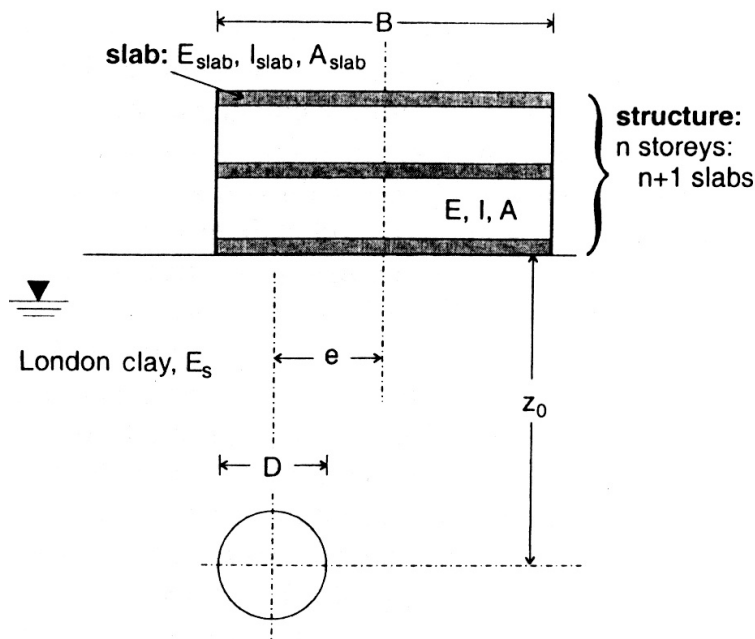

Nelineární model

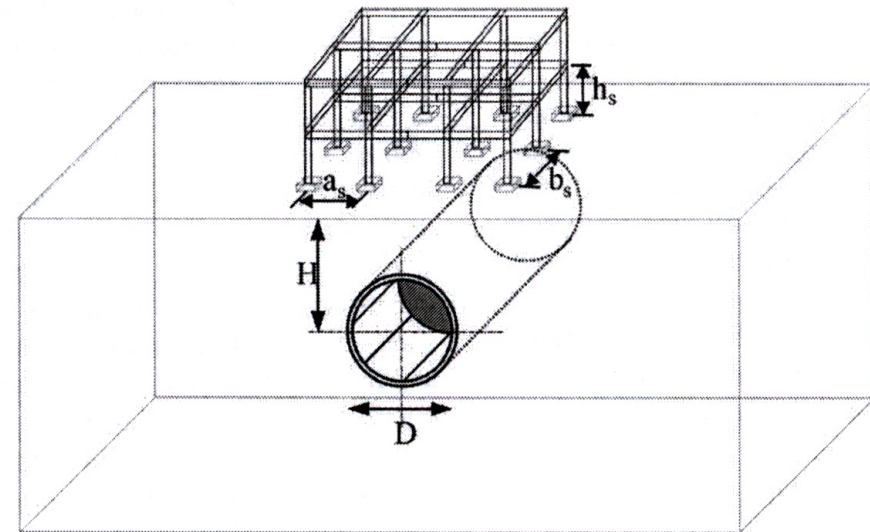
Mašín a Herle (2005)

Oblasti aplikace počítačových modelů v geomechanice

4. Vývoj jednoduchých empirických návrhových vztahů z numerických studií (např. deformace budovy nad výrubem tunelu)

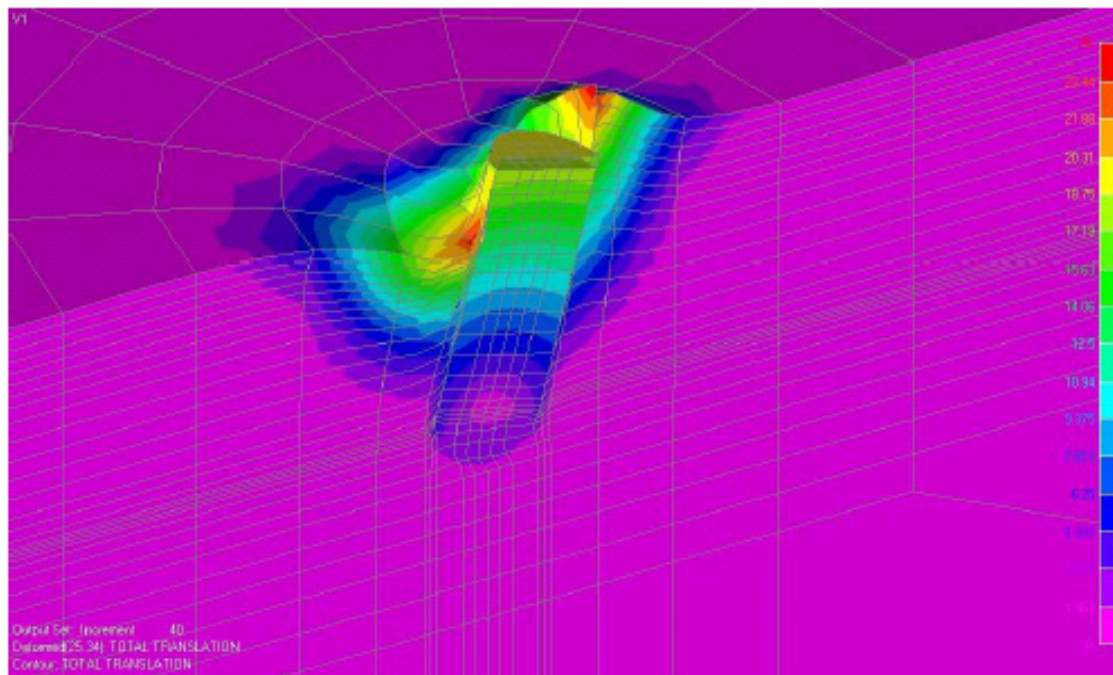
Francius et al. (2004)

Mroueh and Shahour (2003)

Oblasti aplikace počítačových modelů v geomechanice

5. Interpretace údajů z monitoringu, využití pro plánování nejvhodnějších monitorovacích bodů.

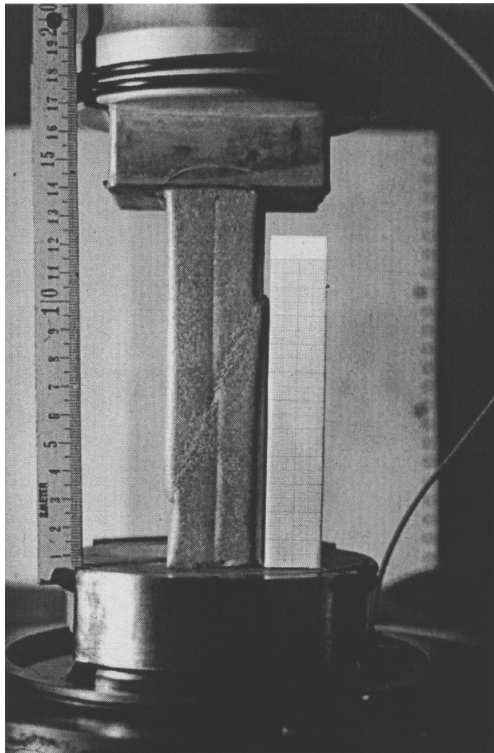

Rahim (2002)

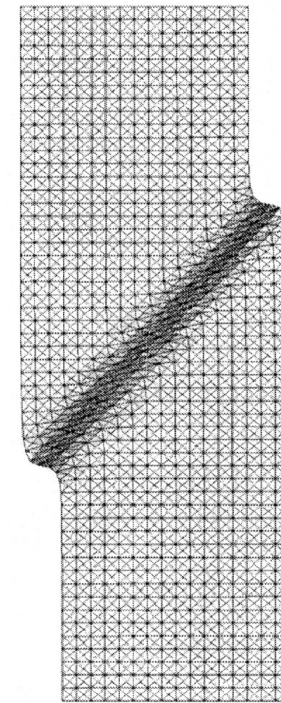

Oblasti aplikace počítačových modelů v geomechanice

6. Interpretace laboratorních zkoušek (nerovnoměrné rozdělení napětí, lokalizace deformace)

Vardoulakis (1977)

Tejchman (2004)

Oblasti aplikace počítačových modelů v geomechanice

7. Řízení laboratorního programu (nestandardní dráhy napětí v okolí geotechnické konstrukce)

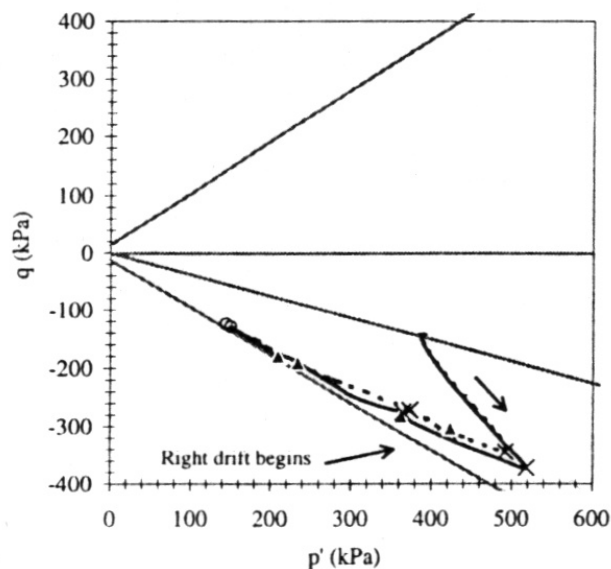

Figure 7(b). Stress path at the invert

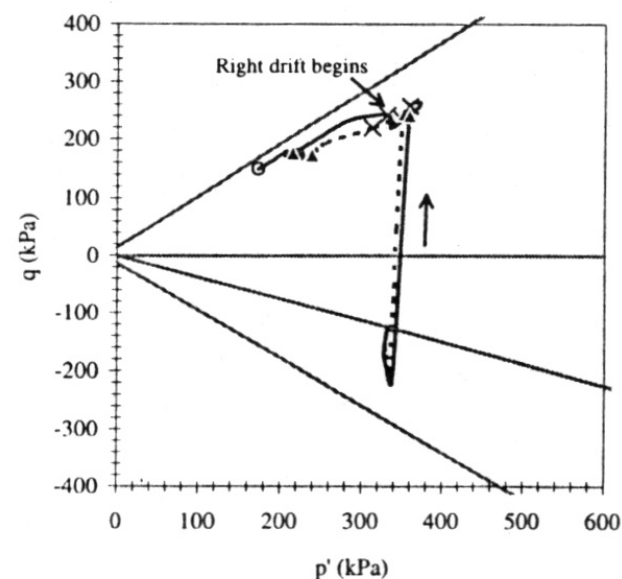

Figure 7(d). Stress path at the right springline

Tang et al. (2000)

Výzkum na oddělení IG

V případě dostatku času bude nyní prezentován výzkum chování zemin a numerického modelování probíhající aktuálně na oddělení IG.